

# לקראת שבועת מלכתא



פנינים לפרשת קדושים תשפ"ד | גליון מס' 430 | סיפורים ופנינים מרתקים | לקבלת הגליון למייל: [dirshu@dirshu.co.il](mailto:dirshu@dirshu.co.il)

**"אבי מורי עבד בחיתוך יהלומים, עבודה בישיבה עשר שעות כשגופו מכופף למכונה, אבל לא היתה צריכה ריכוז, כך שניצל את שעותיו לשמוע באוזניות את הדף היומי מרבי מיכל זילבר, כשגמרא קטנה תלויה על הפלורסנט המאיר מעל למכונה, לאחר מכן תלה מסילת ישרים, שערי תשובה, ושאר ספרי מוסר"**

**הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' על הייחור שהצמיח עץ חדש**



**דָּבַר אֶל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוּשִׁים תְּהִיּוּ (וי, ב)**

סיפר רבי שלום שבדרון זצ"ל: באחד מגלי העליה מברית המועצות לישראל עלתה לארץ משפחה יהודית שהיתה תוצר של החינוך הקומוניסטי הכפרני. לא היה להם שמץ של מושג ביהדות. אולם ברבות השנים הבן זכה להתקרב ליהדות וחזר בתשובה. הוא למד גמרא וזכה לערוך סיום מסכת. הרבנים שליוו את הבחור ערכו לו חגיגה מכובדת של סיום מסכת, עם סעודת מצוה כיד המלך. הם הזמינו את אביו של הבחור. בתחילה הוא סירב בנימוק שהטקס זר לו, אולם לאחר הפצרות של הבן הוא נענה להזמנה והגיע להשתתף באירוע. הוא ישב בפנים חתומות והקשיב לדרשות הרבנים במבט אדיש ומנוכר. כשהחלו בסעודה נפתחו הלבבות. בשלב מסוים האב פנה לבנו וביקש לומר כמה מילים לנוכחים. כולם, כמובן, היטו את אזנם בסקרנות לשמוע מה יש לאב לומר על בנו ועל התפנית שעשה בחייו.

מתקופת חיי ברוסיה".  
וכך סיפר: בצעירותי היינו פעילים בפעילויות ציבוריות שונות. השלטונות הרוסיים האשימו אותי ואת חברי בחתירה נגד השלטון, העמידו אותנו לדין ושלחו אותנו לעבודות כפיה בסיביר. אני נשפטתי לחמש שנים וחברי נשפט לשמונה שנים. במחנה העבודה בסיביר עברו עלינו שנים קשות. כל יום נדמה לנו כשנה. חלפו חמש שנים, עמדתי להשתחרר ובאתי להיפרד מחברי.

## הסיפור הזה שיהיה לך מזכרת פרידה ממני וילווה אותך כל חיךך

האב פתח בדברי תודה למארגנים, אמר שהוא שמח להשתתף באירוע המיוחד, ולבסוף אמר: "אני רוצה לספר לכם סיפור אישי

חשבתי בלבי: איזה מסכן! נותרו לו לרצות עוד שלוש שנים מאסר. אמר לי חברי: "אספר לך מעשה מתקופת נערותי, הסיפור הזה שיהיה לך מזכרת פרידה ממני וילווח אותך כל חיךך".

וכך סיפר: כשהייתי נער צעיר, בחצר של הורי גדל עץ תפוחים. העץ הניב תפוחים מתוקים ועסיסיים, ממש תאוה לעיניים ולחך. הורי היו אנשים פשוטים, ויום אחד הם אמרו: אם שורשי העץ שבתוך האדמה מוציאים פירות עסיסיים שכאלה, נתאר לעצמנו אילו פירות נפלאים יצמחו אם כל העץ ייטמן באדמה...

וממחשבה למעשה. הלכו וחפרו בור גדול, עקרו מן האדמה את גזעו ושורשיו של העץ וטמנו בתוך הבור את כל העץ עם פירותיו וענפיו. הם עקבו אחרי התפתחותו של העץ, תוך שהם מדמיינים לעצמם כיצד תוך זמן קצר העץ יבלב ויניב פירות נדירים בגודלם ובטעמם. וכגודל הציפיה - כן גודל האכזבה. במקום שהעץ יבלב ויפרח הוא הלך וקמל, עד שנבל לגמרי...

אלא שלצד האכזבה הגדולה היה להם שביב של תקוה: ייחור אחד מן העץ שנשתל באדמה הצמיח עץ חדש. בתחילה היה זה עץ קטן ורענן, עם הזמן הגזע גדל והתרחב והצמיח ענפים גדולים. כעבור כמה שנים ניצב על תלו עץ תפוחים חדש, גדול ומרשים.

"עד כאן הסיפור שסיפר לי חברי כמזכרת פרידה בעת שחרורי מכלאי בסיביר", אמר האב לנוכחים בסעודת סיום מסכת של בנו. ואז פנה האב אל בנו ואמר: "במשך שנים לא הבנתי איזו מזכרת פרידה יש בסיפור הזה שילווח אותי בחיי, וברוך ה', כעת זכיתי להבין.

"אני צאצא של דורות רבים של יהודים כשרים, שומרי תורה ומצוות. אולם אני קיבלתי חינוך קומוניסטי כפירני. הייתי בטוח שכדי להשביח את הגזע' שלנו, עלינו להתפתח בהשכלה הכללית וללמוד על ההיסטוריה ועל התרבות הרוסית. על כן הענקתי לכל ילדיי חינוך רוסי כללי. לא ידעתי שבכך אני עוקר את העץ משורשיו וטומן את כולו באדמה, מתוך מחשבה אווילית שכך הוא יצמיח פירות נפלאים. בסוף התברר לי שכל העץ הזה נבל.

"ברוך ה'", סיים האיש, "שייחור אחד מן העץ הזה הצליח להינצל ולהצמיח מחדש עץ תפוחים - זה הבן שלי שחזר בתשובה, וכיום זוכה לסיים מסכת שלמה בתלמוד. אין לכם מושג כמה אני מאושר! אני מתרגש מכך שלמרות שכל העץ נבל, ענף אחד שרד ובעזרת ה' יצמיח עץ חדש, גדול ומרשים, ויניב פירות עסיסיים ומתוקים".

התעוררתי לסיפור הנפלא הזה בעקבות פרשת השבוע, פרשת קדושים. רש"י כותב בתחילת הפרשה: "דבר אל כל עדת בני ישראל - מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל, מפני שרוב גופי תורה תלוין בה"

ויש להתבונן, הרי עם ישראל הגיעו למעמד ההקהל אחרי מסע מפרך, כולם הצטוו להשתתף אנשים נשים וטף, כולם ומוכל מקום בארץ, יהודים רבים באו איי שם מהגליל העליון רכובים על חמורים כשהם סוחבים איתם משפחה בת עשרה נפשות, עם כל הציוד, עשרה ימי רכיבה עם כל הפיצקאלאך, אם כן היה ראוי להקל עליהם, ומדוע מעמיסים עליהם עשרות מצוות?

אלא יש מסר עמוק בריבוי המצוות. כל מצוה דורשת התבוננות רבה. למשל, יש בפרשה את המצוות של מתנות עניים - לקט שכחה ופאה. מצד אחד, אלו מצוות שבאו לסייע לעניים, הם שמחים במצוות הללו... אבל צריך לבחון גם את נקודת המבט של בעל השדה. איזה מסכן הוא! עד שהצליח להשיג קרקע ולעבד אותה ולהצמיח בה תבואה, באים אליו ואומרים לו: כשאתה קוצר את התבואה, עליך להשאיר בקצה השדה תבואה עבור העניים; תן לעניים להיכנס לשדה שלך וללקוט תבואה כאוות נפשם; וכל מה ששכחת לקחת מן השדה - אסור לך לחזור ולקחת, אלא לתת זאת לעניים. מדוע התורה מקשה על חייו של בעל השדה?

אומרים חז"ל: נכון שכעת אתה בעל שדה ודורשים ממך לתת משלך לעניים, אבל לא לעולם חוסן, אף פעם אי אפשר לדעת מה יהיה אתך בעתיד. היום אתה בעל שדה ומחר אתה עלול לרדת מנכסיך ולהפוך לאדם נצרך, ואז אתה תודה לקב"ה על המצוות הללו...

"רצה הקדוש ברוך הוא לזכות את ישראל, לפיכך הירבה להם תורה ומצוות" (מכות כג ע"ב). הקב"ה נתן לנו מצוות רבות, כי אף אחד לא יודע איזו מצוה תבוא לידו. בזכות ריבוי המצוות יוכל האדם לאחוז באחת המצוות שבזכותה הוא יתקיים. ואם נשתמש בסיפור של עץ התפוחים - אי אפשר לדעת איזה ייחור ישתל באדמה ויצמיח עץ חדש...

אסור לאדם לברור את המצוות, לבחון איזו מצוה 'מתאימה' לו, כי אינך יודע איזו מצוה תחזיק אותך. לכן - "כל אשר תמצא ידך לעשות בכוחך עשה" (קהלת ט, י), חטוף ואכול מכל הבא ליד - "כי אינך יודע אי זה יכשר הזה או זה" (שם יא, ו).

## אינני יודע מה החשבונות של הקב"ה, למה הוא זיכה אותי באריכות ימים

ניצול הזמן של מרן שר התורה רבינו הגר"ח קניבסקי זצ"ל היה 'מבהיל על הרעיון', הוא חס על כל שניה שלו. הוא חיבר עשרות חיבורים חשובים, בהם חיבורים נודעים כמו "שונה הלכות" ו"טעמא דקרא". אך יש אומרים כי גולת הכותרת של חיבוריו הוא ספרו "דרך אמונה", עד שהוא נקרא על שם חיבורו זה - "בעל דרך אמונה". ה"דרך אמונה" הוא מעין 'משנה ברורה' על סדר זרעים, אין מי שעוסק בסדר זרעים שה'דרך אמונה' לא הפך להיות אצלו לספר המרכזי בלימודו, ורבי חיים עמל על חיבורו במשך שנים רבות. לאחר שזכה להוציאו לאור עולם, הוא ראה בזה פסגה מסוימת, ויכול היה לומר לעצמו: ברוך ה' הגעתי אל המנוחה ואל הנחלה, כעת אני יכול לנוח...

אבל "תלמידי חכמים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא" (ברכות סד עא). לאחר שיצא ה"דרך אמונה" על זרעים, קיבל רבי חיים החלטה ליצור יצירה כזו גם על סדר קדשים. חיבור שכזה דורש אלפי שעות, והדעת נותנת שאת כל עתותיו ומרצו יקדיש לחיבור החדש. והנה, בני ביתו שמו לב שבכל יום הוא יושב ומשיב על עשרות ומאות מכתבים שהגיעו אליו מאנשים מכל העולם, בהם צעירים ונערים, בשלל נושאים. אמרו לו שאולי כדאי

בבית המדרש, ראשו, ליבו, רצונותיו כולם מכוונים לבית המדרש, הוא מקדש כל רגע בעמלו הפיזי בקדושת התורה.

אבי מורי עבד בחיתוך יהלומים, עבודה בשיבה עשר שעות כשגופו מכופף למכונה, אבל בס"ד לא היתה צריכה ריכוז, כך שניצל את שעותיו שם לשמוע באוזניות את הדף היומי מרבי מיכל זילבר, כשגמרא קטנה תלויה על הפלורסנט המאיר מעל למכונה, וכך שמע פעם ופעמיים, לאחר מכן תלה מסילת ישרים, שערי תשובה, ושאר ספרי מוסר שהיה בקיא גדול בהם, עזב את העבודה ורץ לשיעור בדף היומי, התפלל ערבית אכל ארוחת ערב ושוב הלך לשיעורו של הגרמ"מ שולזינגר זצ"ל עד קרוב לשעה אחת עשרה בלילה.

היות והיה חולה במחלת אסטמה ונטל סטרואידים הוקשתה עליו השינה, הוא היה ישן מעט שעות וכל שאר הלילה היה יושב על יד הסטנדר ולומד את הדף שוב, ושוב כך היה לומד לפחות ארבע פעמים כל דף, ולא מחזור אחד, למעלה מ-12 פעמים סיים ש"ס.

בארון הספרים בביתנו ארון בן חמישה טורי ספרים, כמעט לא היה ספר שנכנס לארון לפני שהיה על הסטנדר שלו ולמד ועבר עליו מכרך לכרך ורק אח"כ הכניסו לארון. ובספרים רבים ש"ס בבלי וירושלמי, רמב"ם ורמב"ם על התורה, זוהר על התורה, כולם מלאים בקווקוים והערות שכתב בצידם.

בהזדמנות הראשונה שהיה באפשרותו, יצא לפנסיה מוקדמת, היה זה שנתיים לאחר שזכה לראותי - אחרון ילדיו נכנס לחופה, כשבאותה תקופה רכש גם דירה לאח שלפני, הוא לא חשב על הבעיה הכספית, נפשו חשקה בתורה, וכשאחי הגדול שאלו במכתב איך בתקופת חובות קשים כל כך הוא עוזב לבית המדרש, השיב לו: "על שלושים שנות עבודתי לפרנסתי יכולים אתם לחקוק על קברי" כאן נטמן הגאון הצדיק" קברתי את כל הגאונות והצדקות שלי!"

מאז לא מש מהסטנדר, הלך משיעור לשיעור ושאר הזמן היה יושב בפתח הבית על יד הסטנדר והוגה בתורה הקדושה, גם בחודשיו האחרונים היה מתחבר טלפונית לשיעור ואף אם לא היה לו את הכוח להחזיק את הטלפון ביד היה נשען על הקיר ומניח את השפופרת על אוזנו ומצמיד לה כרית שתחזיק לו שלא יפול.

והמסר שאותו אמרתי, וזה חלק מהעניין הנלמד במאמר זה, אבי התלונן שאיננו זוכר את מה שלומד, ובכל זאת היה לומד שוב ושוב, שאלתיו מה נותן לו את הסיפוק לחזור שוב ושוב, ענה את התשובה הניצחת: "בשמים אין שפה אחרת חוץ מתורה, אני צריך לעשות את שלי, אני לומד וזה שאינני זוכר בשמים יזכירו לי...".

שיצמצם את הזמן שהוא מקדיש לתשובות למכתבים, כדי שיוכל להקדישו לחיבור החדש על סדר קדשים.

אמר רבי חיים: "לפי סוג השאלות אני משער שעיקר הסיבה שאנשים פונים אלי איננה משום עצם חשיבות השאלה, אלא עושים זאת כדי לזכות לתשובה ממני... עצם התשובה שאני משיב להם גורמת להם הנאה וקורת רוח. נמצא אפוא שבתשובות שלי אני עושה איתם חסד וגורם להם הנאה".

"ברוך ה' זכיתי לזקנה", המשיך רבי חיים. "אינני יודע מה החשבונות של הקב"ה, למה הוא זיכה אותי באריכות ימים. יתכן מאד שהסיבה היא כדי שאעשה חסד עם בני האדם בתשובות שאני משיב להם. אם אצמצם את הזמן שאני מקדיש להם, עלול להיות שהקב"ה גם יצמצם את קצבת החיים שקצב לי, ואם כן לא זו בלבד שלא יתפנה לי יותר זמן לחיבור החדש, אלא עוד אפסיד שנות חיים ח"ו. על כן אמשיך לעשות חסד עם הבריות, וה' יעשה הטוב בעיניו ויוסיף לי שנות חיים".

הקב"ה הירבה לנו מצוות כדי שנחטוף מהן כמה שיותר, מכל הבא ליד... עלינו להרבות במצוות, הן במצוות שבין אדם לחברו והן במצוות שבין אדם למקום. ככל שנרבה יותר במצוות, כך יגדל הסיכוי שנתחזק על ידן, ונזכה לקיים את כל התורה לאורך ימים ושנים טובות.

## אמי תחי' ביקשה שאעמוד באותה בקשה, ובכל זאת בקשתי רשות

ביום ראשון הקרוב, כ"ד אייר, תמלא שנה מאז שהלך אבי מורי הר"ר נתן זצ"ל לעולמו, מספר פעמים לפני פטירתו ביקשתי שלא להספיד אותו, ממני חשש יותר מאחרים כיון שמלאכת הדיבור היא מלאכתי. אמי תחי' ביקשה שאעמוד באותה בקשה, ובכל זאת בקשתי רשות, לא להספיד אלא לומר לחמשת הדורות שזכה להשאיר בעולם מה הוא היה מבקש לומר להם, קבלתי את הרשות בדיעבד, ודברתי בקצרה ממש וכאן אסביר את עצמי יותר.

אבא זצ"ל היה אדם שעמל ברוב שנות חייו למחייתו, הוא הקים את ביתו בתקופת הצנע והמלחמה על הקיום הפיזי היה קשה ממש, אך קיים בעצמו את ביאורו של השרף מקוצק על דברי חז"ל "גדול הנהנה מיגיע כפיו יותר מירא שמים שנאמר יגיע כפיך אשריך וטוב לך" אמר הקוצקר המדובר על אותו יגיע כפיים, שאמנם עמל קשה למחייתו אבל רק כפיו נמצאים בעבודה, וכל שאר אבריו נמצאים

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות  
'אמונה וחסד' דפוס וכריכ"ה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה  
לעי"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל  
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו



# רבי אריה לא הבין מה קרה לאשתו. היא מעולם לא קנאה, מעולם לא ביקשה לעצמה שום דבר מותרות. היא הייתה מוכנה לכל ויתור למען הזולת. ועניינים גשמיים לא תפסו שום מקום בליבה. איך יתכן שהיא מקנאת? במה, בכלל יכולה היא לקנא?

הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א על הרוצה למצוא טוב בזולת - ימצא!

בצדק תשפט עמיתך: לא תלך רכיל בעמך (יט טו-טז)



שאמת מה שספרו על אותו אדם, והוא אכן עשה את המעשה, אבל אני יכול לפרש את המעשה בשני אופנים: אני יכול לפרשו בצורה הפשוטה, שנראית הגיונית וברורה, ועל פי זה הוא עשה לי עוול. ו זאת, אני יכול למצוא צד זכות, ולפרש את העניין באופן שאין בו גנות, וממילא אין כאן רכילות ולא לשון הרע, וממילא גם אין כעס ועלבון, ואין שנאה ולא ריב ומדון.

## אם כן, השיגעון נחוץ לעולם, אבל ראש עקום - למה הוא נחוץ?

בשם אחד מגדולי ראשי הישיבות של הדור הקודם אומרים את האמירה הבאה:

ב"לקוט שמעוני" (רמז קלא) מובא המדרש הידוע, שתמה דוד המלך בפני הקב"ה, בשביל מה נבראו המשווגעים. הרי כל מה שעשה הקב"ה בעולם, יפה עשה ולתועלת, ואיזו תועלת יש לעולם מהשגעון? אמר לו הקב"ה לדוד: "דוד, על שטות אתה קורא תגר, חייך שתצטרך לו". ולבסוף נצל דוד המלך מאכיש מלך גת על ידי שעשה עצמו כמשוגע.

אם כן, השיגעון נחוץ לעולם, אבל ראש עקום - למה הוא נחוץ?

מצוות "בצדק תשפט" ו"לא תלך רכיל" - שתי מצוות שונות ונפרדות הן, אך לעתים קשורות הן זו בזו. על ידי "בצדק תשפט" יכול אדם להינצל מהאסור החמור של רכילות.

"בצדק תשפט עמיתך", היא מצות עשה מן התורה, המחייבת את הדיין לשפוט בצדק ובישר ולא להטות את הדין. חובה על הדיינים להשוות את שני בעלי הדין, כדי שלא יהיה עיוות הדין. כגון: שלא יניחו לאחד מהם להאריך בדיבורו, ולשני יאמרו לקצר דבריו. שלא יסבירו פנים לאחד וידברו עמו רכות ואל האחר ירעו פנים וידברו אליו קשות, ועוד.

כמו כן נכלל במצווה זו החיוב לדון לכף זכות כל אדם שלא הוחזק לרשע.

מי שידוע כצדיק - יש ללמד עליו זכות, אפילו אם לימוד הזכות נראה דחוק ורחוק, שהרי אמרו חז"ל (ברכות יט ע"א): "אם ראית תלמיד חכם שחטא בלילה, אל תהרהר אחריו ביום, שוודאי עשה תשובה". מי שידוע כרשע גמור, יש לדון אותו לכף חובה, אפילו אם יש מקום לדון לזכות. אדם בינוני - אם המעשה שעשה שקול, מצווה לדון אותו לכף זכות.

כיצד יכול אדם להינצל מהאסור החמור של רכילות על ידי "בצדק תשפט עמיתך"?

אומר ה"חפץ חיים" (הלכות רכילות ה, ו): "ודע, דיש עוד חלק באיסור קבלת רכילות, וכמו שאבאר, שאפילו אם נתברר לו שהוא אמת מה שסיפרו לו, שאחד דיבר עליו או עשה מעשה נגד רצונו, אך יש בדבר הזה לשופטו לצד הטוב ולצד הזכות, שלא היה כוונתו להקניטו בזה, רק ענין אחר, שלפי העניין ההוא לא יהיה עוולה עליו. וידוע דמצווה מן הדין לדון אותו לכף זכות.

והוא, על ידי שלא רצה לדון אותו לכף זכות, ממילא נשתרבב עליו ענין זה לעוולה, מה שדיבר עליו או עשה מעשה נגדו, ונקט ליה בליבו עליו עבור זה. לכן נקרא משום זה בשם מקבל רכילות... והכל בא על ידי שלא דן אותו לכף זכות."

ה"חפץ חיים" מזהיר כאן על אופן חדש של קבלת רכילות: סיפרו לי על אדם שעשה איזשהו מעשה, שנראה לכאורה כאלו נעשה כדי לפגוע בי או להקניט אותי, התברר לי בבירור גמור,

ראש עקום נחוץ כדי לדון לכף זכות!

נראה לנו, כאילו לדון לכף זכות זה בעצם להמציא המצאות. הבן אדם מרמה את עצמו, כביכול. אבל האמת היא, שבמקרים רבים דווקא ה"עקמומיות" מתגלה כישרה - צו הזכות מתברר במבחן המציאות כאמיתי.

כאשר באים אל בן אדם בטענות על בנו, או אפילו על עצמו, אין לו שום בעיה לדון לכף זכות. הוא ממציא תרוצים מתחת לאדמה כדי להגן על בנו או לתרץ את עצמו. הוא יעשה את כל המאמצים למצוא צדדים של זכות, גם אם הם דחוקים וכמעט בלתי אפשריים. ולמה? מחמת האהבה.

בואו נזכור, שהאדם שעליו מדברים הוא בן אהוב של הקב"ה, הוא בן אהוב בדיוק כמונו, והקב"ה חפץ שילמדו זכות על בנו.

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל היה מוצא זכות על כל יהודי, שהרי כל יהודי הוא חלק מעם קודש.

על הפסוק בשיר השירים (ו, ז): "כפלח הרמון רקתך", דורשת הגמרא בסנהדרין: "אפילו ריקנין שבך מלאין מצוות כרמון". מלבד אותם מקרים שבהם נצטוונו לדון דווקא לכף חובה, ראוי להשתדל מאד למצוא את המעלה בכל יהודי.

## מעשה מעניין - שאף שלא ארע, לכאורה, יש בו מסר חשוב.

מסופר על הצדיק המופלג רבי זושא מאניפולי. עני מרוד היה רבי זושא, וחי בדחקות קשה ונוראה. פעם אחת הצליח לחסוך מעט כסף לצורך מטרה חשובה, וחכך בדעתו מהו המקום הבטוח ביותר להטמין בו את צרור כספו. לבסוף החליט להניחו בחומש ליד הציווי "לא תגנוב". זמן מה לאחר מכן בא רבי זושא לקחת את כספו, אך הכסף לא היה שם, למרבה הפלא, ליד הפסוק "ואהבת לרעך כמוך", הוא מצא חצי מהסכום. אמר רבי זושא לעצמו: תראה, אתה חשבת רק על עצמך, והגנב חשב גם עליך, והשאיר לך חצי...

אם יהודי רוצה לראות את הטוב, הוא יצליח למצוא את הטוב. אם רוצים לדון לכף זכות, תמיד אפשר למצוא נקודות זכות. ובמקרים רבים מאד, הלימוד לכף זכות מוכיח את עצמו, גם כאשר הוא נראה כמעט דמיוני.

רבי זונדל סלנטר, חותנו של רבי שמואל סלנטר מירושלים, היה מגדולי גדולי תלמידיו של רבי חיים מוולוז'ין. את עצם גאונותו ומעלתו בתורה ובמצוות אי אפשר לתאר ולשער. רבי ישראל סלנטר כתב עליו: "כמדומה שלא מצאתי עובד ה' כמוהו".

אפילו בוולוז'ין, שרבים היו בה גדולי התורה, ולא נדם בה קול התורה עשרים וארבע שעות ביממה, הייתה נכרת וכולט גדלותו של רבי זונדל.

יום אחד באו אנשים ו"הלשינו" עליו בפני רבי חיים מוולוז'ין! הם טענו, שבכל בוקר לפני התפילה הולך רבי זונדל ומסתובב בשוק,

ונכנס לכל המאפיות של הגויים.

קרא רבי חיים לרבי זונדל סלנטר, ושאל אותו: "האם אמת הדבר?" אמר לו: "אמת".

"מדוע אתה עושה זאת?" שאל רבי חיים.

אמר לו רבי זונדל: "רבי, יהודים רבים הולכים לקנות אצל הנחתומים האלה, ונכשלים באיסור פת עכו"ם. אני עובר בכל אחת מהמאפיות הללו, וזורק בכל תנור קיסם, כדי להציל יהודים מהאיסור החמור".

## כשאתו של רבי אריה לוי קנאה....

אשתו הצדקנית של רבי אריה לוי זצ"ל הייתה ידועה באהבת התורה שלה, במידותיה הטובות ובאהבת החסד המופלגת שהייתה בה..

לאור כל זאת, גדולה הייתה תמיהתו של רבי אריה, כאשר אמרה לו אשתו יום אחד: "אני כל כך מקנאת בשכנה פלונית! אני מרגישה שאני לא מחזיקה מעמד".

רבי אריה לא הבין מה קרה לאשתו. היא מעולם לא קנאה, מעולם לא בקשה לעצמה שום דבר מותרות. היא הייתה מוכנה לכל ויתור למען הזולת. ועניינים גשמיים לא תפסו שום מקום בליבה. איך יתכן שהיא מקנאת? במה, בכלל יכולה היא לקנא?

אמר לה רבי אריה: "אולי תאמרי לי במה את מקנאת אולי אני אוכל לתת לך מה שיש לה?"

"לא, אי אפשר", אמרה הרבנית. "אתה לא יכול לתת לי".

"אולי לפחות תספרי לי על מה הקנאה הגדולה?" בקש רבי אריה. "כן", אמרה הרבנית, "אני אספר לך. שכנה פלונית הייתה תמיד אישה צנועה וטובה, וקיימה בעצמה 'כל כבודה בת מלך פנימה', אבל לפני זמן קצר החלו אנשים לדבר עליה לשון הרע. ולמה? מזה זמן מה, בכל יום בשעה קבועה היא יוצאת מחוץ לבית עם מלבושים יפים ותכשיטים נאים. ניכר עליה שהיא רוצה להיראות יפה ולהרשים. רבים דיברו עליה לשון הרע, ואף אחד לא רצה ללכת להוכיח אישה שכבר נכשלת בדברים כאלה.

"לי עצמי היה קשה להאמין שהיא התקלקלה עד כדי כך. החלטתי ללכת לדבר איתה, ולשאול אותה בעדינות לפרש העניין התמוה. אם יתברר שאכן נפלה ברשת היצר, אולי אוכל לנסות להחזיר אותה בתשובה.

"באתי אליה ואמרתי לה: 'אנחנו הרי חברות טובות, תגידי לי את האמת, למה את עושה כך?'

"והיא אמרה: 'אני אגיד לך למה. בעלי היה עשיר גדול, וכולם כיבדו אותו. בכל מקום שאליו הגיע, היו ממהרים לקראתו ומשתדלים לעשות את רצונו. לפני זמן מה הוא ירד מנכסיו, ועכשיו הוא עובד כפועל פשוט. כל החברים שלו הפנו לו עורף, כולם בזים לו. הוא שרוי בצער גדול ובעצבות. כיון שכך, החלטתי לצאת לקראתו בכל יום, כשהוא חוזר מהעבודה המפרכת. אני מתלבשת יפה ומתקשטת כמעט התכשיטים שעוד נותרו לי, ויוצאת לקבל את פניו. אני מלווה אותו הביתה, ומיד מגישה לו את הארוחה שכבר ממתנה חמה עבורו. ככה הוא מרגיש טוב יותר".

אשתו של רבי אריה התמוגגה בכך. "לכזה דבר", היא אמרה, 'עוד

# פסעתי בשדרת "קינגס הייז", ולפני פסע יהודי הדור פנים, שהלך מאחורי גוי שאכל בננה. כאשר הלה סיים את הבננה, השליך את הקליפה על המדרכה. מה אכפת לו לגוי הזה, שמישהו יחליק על הקליפה ויגיע לחדר מיון... מה עשה היהודי שהלך מאחוריו, כשהתקרב לקליפה...

הגה"צ רבי אביגדור מילר זצ"ל על הזכות הגדולה של הצטרפות לרשימת מזכי הרבים

"וְנִטְעַתֶּם כָּל עֵץ מֵאֶכָּל" (ויקרא י"ט כ"ג)



ישראל "וְנִטְעַתֶּם כָּל עֵץ מֵאֶכָּל" על מנת לדאוג לדורות הבאים: "כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וְנִטְעַתֶּם, אָמַר לָהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לִישְׂרָאֵל, אֲף עַל פִּי שְׂתַמְצְאוּ אוֹתָהּ מִלְּאֵה כֹּל טוֹב, לֹא תִאמְרוּ נִשְׁבַּ וְלֹא נִטְעַ, אֲלֵא הוּוּ זְהִירִין בְּנִטְעוֹת, שְׂנַאֲמַר וְנִטְעַתֶּם כָּל עֵץ מֵאֶכָּל - כְּשֵׁם שְׂנַכְנַסְתֶּם וּמְצַאֲתֶם נְטִיעוֹת שְׂנַטְעוּ אַחֲרֵי, אֲף אֲתֶם הֵיוּ נוֹטְעִים לְבְנֵיכֶם". המדרש ממשיך וממחיש את היסוד הזה באמצעות סיפור אודות אדריאנוס קיסר שפעם ראה אדם זקן העוסק בנטיעת אילן. הקיסר ראה שהזקן משקיע בכך מאמצים גדולים ועמל רב, שאל אותו הקיסר: "אי ש זקן, מדוע אתה עובד קשה כל כך? הלא בין כה וכה לא תזכה להנות מפירותיו של אילן זה? עד שהוא יביא פירות. אתה כבר לא תהיה בין החיים!" ענה לו הזקן: "אדוני הקיסר, כאשר אני הגעתי לעולם מצאתי אילנות פרי שנטעו עבורי אחרים, וכשם שכך עשו עבורי אבותי, כך אני עושה עבור צאצאי". זהו שמצוה הקב"ה את ישראל: הגעתם לעולם הזה ומצאתם עולם מושלם, מקום בו הכל מוכן עבורכם? אתם מנצלים היטב את השפע שהגיע כתוצאה מעמלם של אחרים? שימו לב שבעוזבכם את העולם, הוא יישאר לא פחות מושלם מכפי שהיה עד כה. דאגו לנטוע גינות ופרדסים, ולהשאיר אותן לא פחות טוב מכפי שקיבלתם אותן. יש כאן יסוד גדול, ועיקרו הוא: לדאוג לא לקלקל! עלינו לוודא

בפרשת השבוע נצטוו ישראל על מצות ערלה ונטע רבעי: "וְכִי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וְנִטְעַתֶּם כָּל עֵץ מֵאֶכָּל". חכמינו ז"ל דייקו מארבעת המילים הראשונות שעוד לפני שאנחנו ממשיכים לאיסור ערלה, יש כאן ציווי חשוב ויסודי: "וְנִטְעַתֶּם כָּל עֵץ מֵאֶכָּל" - התורה מצווה אותנו לנטוע כל מיני אילנות בארץ ישראל. אכן, עלינו להתבונן בציווי זה. אילו עם ישראל היו מגיעים לארץ שוממה וחרבה, היינו מבינים מדוע התורה צריכה לצוותם לנטוע עצי מאכל, אולם אנחנו יודעים כי לא כך היו פני הדברים. התורה מעידה כמה וכמה פעמים שכאשר עם ישראל נכנס לארץ כנען, הם מצאו ארץ מפותחת ופורייה, המלאה בשפע של כל טוב. "וְהָיָה כִּי יִבְיֵאֵךְ ה' אֱלֹהֶיךָ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁפַּע לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב לְתֵת לָךְ עָרִים גְּדוֹלֹת וְטוֹבוֹת אֲשֶׁר לֹא בְנִיתָ וּבָתִּים מְלֵאִים כָּל טוֹב אֲשֶׁר לֹא מְלַאֲתָ וּבִאֲרוֹת חֲצוּבִים אֲשֶׁר לֹא חֲצַבְתָּ כְּרָמִים וְזֵיתִים אֲשֶׁר לֹא נִטְעַתָּ וְאֶכְלָתָ וְשָׂבַעְתָּ (דברים ו, י-יא). למעשה, ארץ ישראל מעולם לא הייתה מושקעת ומפותחת כמו באותם ימים, וכמו שמתארת התורה את הפירות שהמרגלים הביאו משם. במשך דורות על גבי דורות הכנענים פיתחו את אומנות החקלאות, והפכו למומחים של ממש בתחום זה. זו הסיבה שהקב"ה אפשר להם להמשיך ולשבת בארץ כנען במשך שנים רבות כל כך, כדי להשלים את מלאכת הפיכתה של ארץ כנען לגן עדן עלי אדמות - מקום בו מצויים שדות, גינות ופרדסים, ולהכינה בשלמות עבור עם ישראל. נמצא אפוא כי כאשר עברו ישראל את הירדן, הם מצאו ארץ טובה ופורייה, המלאה בכל מיני אילנות פרי מתוקים ונפלאים. היו שם תאנים ותמרים, רימונים וענבים, ולא חסר להם דבר. אין לנו כלל מושג כמה פורייה הייתה הארץ, וכל מילה שנאמר לא תספיק כדי לתאר את השפע העצום בו התברכה. נראה לכאורה כי אם יש ארץ שלא הייתה זקוקה לנטיעות נוספות, הרי שזו ארץ ישראל באותם ימים. ובכל זאת, הקב"ה מצווה את עם ישראל לנטוע אילנות. הוא מזהיר אותם לבל יסמכו על האילנות שהם מוצאים בכניסתם, ואל להם לפטור את עצמם ממלאכת הנטיעה, שכן, עצים אינם חיים לעולם, ובמוקדם או במאוחר אילנות אלו ינבלו ויהיה צורך באחרים. כך מבאר המדרש (תנחומא, ח) את הסיבה שה' מצווה את בני

מצאנו עולם טוב ויפה - עלינו לדאוג שהוא ישאר כזה. עלינו לתת דעתנו שלא לקלקל ולהחריב את עולמו של הקב"ה.

## יתכן ומאה דורות של אנשים כבר שתו את הטיפה הזו

על אף האמור, עבור משימה זו בלבד - לחדש את אספקת העולם ולדאוג שהוא לא יגמר - אין צורך בנו. הקב"ה ברא בטבע הבריאה מערכת הממחזרת את חומרי העולם ועושה בו שימוש חוזר. לדוגמה - טיפת המים הזו שיוצרת מהשמים כאן על החלון. למעשה אינה חדשה, אלא נעשה בה שימוש כבר מאה פעמים. יתכן ומאה דורות של אנשים כבר שתו את הטיפה הזו, היא עברה דרך גופם ויצאה מהם. לאחר מכן היא חלחלה בחזרה אל הים, שם היא טוהרה על ידי המלחים והכימיקלים המצויים במי הים. השמש זרחה על הטיפה הזו וזיקקה אותה כך שרק חלק המים הטהורים שבה התאדה והפך לעננים. הגשם יורד ומשקה את השדות, וכך משתמש הקב"ה בטיפות המים שוב ושוב. הוא דואג שעולמנו ימשיך לתפקד ולהצמיח.

מהו תפקידנו אפוא? תפקידנו הוא להוסיף משהו לעולם, ולהפוך אותו למקום טוב יותר. לא מספיק שלא נקלקל את מה שניתן לנו, אלא עלינו לנטוע ולהוסיף בפיתוח ושיפור העולם. זוהי דרישה בסיסית שדורשת התורה מאיתנו - לדאוג שהעולם הזה יהיה מקום טוב יותר מכפי שהיה.

כיון שהתברר לנו שיש כאן דרישה בסיסית ויסודית שדורש מאיתנו הקב"ה: להיות "נוטעים", ולדאוג שהעולם הזה יהיה מקום טוב יותר, מבינים אנו שציווי זה אינו מוגבל לנטיעה פיזית של אילנות, אלא הוא אמור להקיף כל תחום בחיינו. משכך, עלינו להשקיע מחשבה בעניין זה - כיצד אוכל לנטוע דברים טובים בעולם? כיצד אוכל לרומם אותו?

אחת הדרכים להפוך את העולם למקום טוב יותר היא להמתיק את חייהם של אחרים. אמנם לא זה הנושא שלנו כאן, אולם זה בהחלט חלק נכבד מחובתנו "לנטוע" דברים טובים בעולמנו - היינו ללמוד כיצד לשמח אחרים ולעודד את רוחם. אם נלמד לעשות כן, הרי שבזה העולם הופך למקום טוב יותר על ידינו.

למען האמת, מדובר באומנות של ממש, ועלינו להשתלם בה - ללמוד כיצד להתייחס לאחרים בצורה נעימה וטובה. במקום להוות מטרד, האדם לומד כיצד להפיץ סביבו רק אור, ולנטוע שמחה בכל מקום. להאיר פנים, לעודד, להחמיא - כך הופכים לנטיעה יפה ומתוקה בעולמו של הקב"ה.

## מי שדואג למלא את המחסור הזה תורם תרומה משמעותית לאנושות כולה!

אדם יושב על יד השולחן ואוכל את הארוחה שהכינה עבורו רעייתו. למה לא לחייך ולומר כמה מילים טובות? "רעייתי. האוכל שהכנת

ששהותנו בעולם לא תקלקל דבר, ושהוא אינו במצב פחות טוב מכפי שהיה כשהגענו לכאן. זהו הדבר הראשון שאמר הקב"ה לאדם הראשון, וכפי שכתוב במדרש קהלת רבה (ז, יג): "בְּשֶׁעָה שֶׁבָרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם הָרִאשׁוֹן, נִטְלוּ וְהִחְזִירוּ עַל פֶּל אֵילָנֵי גֶן עֵדֶן וְאָמַר לוֹ, רְאֵה מַעֲשֵׂי פְמָה נְאִים וּמְשׁוּבְּחִין הֵן, וְכָל מַה שֶׁבָרָאתִי בְּשִׁבְיָלָךְ בְּרֵאתִי, תֵּן דַּעְתְּךָ שְׁלֵא תִקְלַקֵּל וְתִחְרִיב אֶת עוֹלָמִי". זהו השלב הראשון והבסיסי. זה לא מספיק, אך זה המינימום - לא לקלקל את העולם היפה שברא הקב"ה.

## פעם ניגש אלי בחור בסיומו של סדר מוסר

פעם ניגש אלי בחור בסיומו של סדר מוסר, ושאל אותי שאלה חשובה: "מה צריכה להיות התוצאה הראשונה של הסדר מוסר הזה? כיצד אוכל ליישם הלכה למעשה משהו ממה שלמדתי?" כמובן שמדובר בבחור חושב ומעמיק. הוא ביקש לדעת כיצד יוכל ליישם את מה שלמד, ומן הסתם ציפה לשמוע ממני דברים גדולים ומיוחדים. אך אני עניתי לו כך: "זה פשוט ביותר. הדבר הראשון הוא לדאוג להחזיר את הספר למדף ממנו לקחת אותו". זה המינימום! מצאת את הספר על המדף - תחזיר אותו לשם. דאג שהמקום יהיה מסודר כמו שמצאת אותו.

כלל זה נוגע לכל מקום אליו אנחנו הולכים. אתה נכנס לבית המדרש ולומד, פותח ספר ועוד ספר ועוד ספר, לפני שאתה עוזב, שים לב להחזיר את הספרים בצורה מסודרת - כפי שמצאת אותם. בית המדרש אמור להיראות מסודר לפחות כפי שהיה בכניסתך.

## אם אתה הולך ברחוב ורואה מישהו שזורק פחית בירה על המדרכה

כמובן שהדבר נוגע לא רק לבית המדרש אלא גם לרחוב. אתה יוצא החוצה לרחוב - אסור לזרוק שם שום דבר, גם לא פיסת נייר קטנה. יש לך משהו להשליך? השלך אותו לסל הקרוב. אין בסביבתך פח אשפה? הנח את הנייר בכיסך עד שתגיע לסל אשפה. הרחוב היה נקי, אז דאג להשאיר אותו כך.

יתירה מזאת. אם אתה הולך ברחוב ורואה מישהו שזורק פחית בירה על המדרכה, מותר לך להרים את הפחית ולהשליך אותה אל סל האשפה. פעם הייתי עד למחזה מעין זה. פסעתי במורד שדרת "קינגס הייז", ולפני פסע יהודי הדור פנים, שהלך מאחורי גוי שאכל בננה. כאשר הלה סיים את הבננה, השליך את הקליפה בטבעיות רבה על המדרכה. מה אכפת לו אם הוא מקלקל משהו? מצידו, שמישהו יחליק על הקליפה ויגיע לחדר מיון. מה עשה היהודי שהלך מאחוריו. כשהתקרב לקליפה, הוא דחף אותה בעזרת רגלו אל תוך פתח תעלת הביוב.

זהו החלק היסודי הראשון שנכלל בציווי הפסוק "ונטעתם כל עץ מאכל" - בכל מקום אליו אנו מגיעים, עלינו לוודא שאנחנו מתחזקים את המקום באופן שלא יתקלקל על ידי שהותנו בו. מצאת בית מדרש נקי - השאר אותו נקי. מצאת רחוב נקי - השאר אותו נקי.

רב אשי סידר ושינן את הש"ס בעל פה - הישג אדיר מאין כמותו - אך רב יוסף גאון חולל מהפכה של ממש ונתן היתר לכתוב את הש"ס. עד לתקופתו, האיסור של "דברים שבעל פה אי אתה רשאי לכותבם" חל על התלמוד הבבלי, אך רב יוסף גאון ראה שהתלמוד לא יוכל להתקיים באופן זה, ועל כן התיר לכותבו, אה! עולם חדש! תורתנו הקדושה הפכה לברת השגה עבור כולם!

## ואז הגיע רש"י הקדוש - אני מדלג על הרבה - ומילא את העולם באור עצום ונפלא

ואז הגיע רש"י הקדוש - אני מדלג על הרבה - ומילא את העולם באור עצום ונפלא. פירוש רש"י הוא יצירת פאר - פירוש ברור ומתומצת, שבו כל מילה מדויקת וכל משפט שקול ומדוד. חלק ממה שעשה רש"י בפירושו הוא להתייחס לקושיות שעלולות לצוץ, והוא מיישב אותן במתק לשונו. מאז ועד היום, לא הייתה תרומה כה משמעותית כמו פירושו של רש"י. רש"י הותיר אחריו ירושה שאת פירותיה אנחנו אוכלים עד ימינו אנו. כמעט אין אח ורע לתיקון שהביא רש"י לעולמנו.

רשימת מזכי הרבים היא כמעט אינסופית. הלוואי והייתה לי האפשרות לשבת כאן כל הלילה ולמנות בפניכם את תרומותיהם של חכמי ישראל בכל הדורות. חישובו על הרמב"ם ועל התיקון העצום שהביא לעולם. בפעם הראשונה בהיסטוריה, כל התורה כולה סודרה בפרקים והלכות, דבר דבור על אופנו, ועד היום הזה כולנו נהנים מיצירת הפאר הזו. הרמב"ם השאיר אחריו עולם עשיר לאין שיעור לעומת העולם שמצא.

## הרשימה לא נגמרת

ואז הגיע מרן השולחן ערוך ונטע נטיעות משלו. כאמור, הרשימה היא בלתי נגמרת: רבינו יונה, החובת הלבבות, הרמח"ל, הגר"א, הבעש"ט, שרה שנירר - כולם השפיעו על אלפי אנשים במשך הדורות.

אכן, רובנו איננו מסוגלים לתקן את העולם בקנה מידה שכזה. אף אחד מאיתנו לא יוכל לחבר פירוש כמו של רש"י, ואין מי שיתיימר להשתוות לפועלו של החפץ חיים זיע"א. פעם שמעתי מאדם גדול שהתבטא, "כל שמירת הלשון של כל יהודי, עד ביאת משיח צדקנו, נזקפת לזכותו של החפץ חיים", אכשר דרא ויהודים רבים נזהרים מאוד בלשונם, והכל תודות לשינוי שחולל החפץ חיים בעולם.

על אף שלא נוכל להגיע להישגים מעין אלו, עדיין יכולים אנו ללמוד מהם כמה עלינו לשאוף לזכות את הרבים באופן ובמידה הראויים לנו, ובכך לנטוע כמה שיותר אילנות טובים ומתוקים שישאירו אחרינו ברכה.

דברים נפלאים בענין מי שמזכה את הרבים, כותב החובות הלבבות (שער אהבת ה' פרק ו) וזה לשונו: 'וראו לך אחי לדעת כי זכיות המאמין, אפילו אם יהיה מגיע אל התכלית הרחוקה בתיקון נפשו לאלקים יתברך, ואילו היה קרוב למלאכים במידותם הטובות

טעים מאוד!' למה לא לומר כך? היא יושבת שם וממתנה, אך אף מילה אחת לא נשמעת. הוא יושב שם ולועס, ובכך משמיד את המזון הנפלא הזה ללא הועיל. לפחות תאמר "תודה רבה". "את בשלנית מצויינת!" עוד יותר טוב. "את אישה נפלאה!" - פי עשר טוב! אבל לכל הפחות צריך לומר משהו.

מי שעושה כן יכול להיות סמוך ובטוח שהוא ממלא את העולם במצרך חיוני ביותר. בעולמנו קיים מחסור חמור בחיזוקים ומילים טובות, ומי שדואג למלא את המחסור הזה תורם תרומה משמעותית לאנושות כולה! הוא הופך את עולמנו למקום טוב יותר.

יהודי שמפנים את התפקיד הזה של תיקון העולם, חי חיים אחרים לגמרי מכל הסובבים אותו, שכן הוא מסתובב עם עיניים פקוחות לרווחה, ומחפש הזדמנויות לנטוע אילנות טובים בעולם סביבו. הוא לא יזיח אף הזדמנות לעודד, להחמיא, להאיר פנים, כי הוא יודע שזהו תפקידו עלי אדמות - "וְנִטְעָתָם" - להמשיך ולנטוע, להמשיך ולתקן ובכך להשפיע לטובה על העולם, לתקן אותו ולהפוך אותו למקום טוב יותר.

## גדולי ומאורי האומה במשך כל הדורות עסקו בזיכוי הרבים בקנה מידה עצום

האופנים לנטוע ולתקן בעולם הזה הינם רבים ומגוונים, וכאמור - איננו מזלזלים באף הזדמנות שכזו - קטנה ככל שתהיה, אך חשוב לזכור כי אחת הדרכים החשובות והמשמעותיות ביותר היא זיכוי הרבים. אה! זיכוי הרבים! אין תיקון טוב יותר מאשר להפיץ תורה ומצוות, אמונה וביטחון, בקרב עם ישראל.

הרבה דרכים הן לזכות את הרבים, ואי אפשר להיכנס כעת לפרטים, אך כאשר יהודי חי את חייו עם המבט הזה, ומבין שאחד מתפקידיו הוא לזכות את הרבים, עליו לדעת כי בכך הוא מקיים את הציווי של "וְנִטְעָתָם כָּל יַעַץ מֵאֶקֶל" בצורתו השלמה ביותר.

גדולי ומאורי האומה במשך כל הדורות עסקו בזיכוי הרבים בקנה מידה עצום, והם עזבו עולם מתוקן בהרבה מכפי שמצאו אותו. ניקח לדוגמה את רב אשי שסידר את הש"ס - האם יש לנו בכלל תפיסה בגודל התיקון שהביא לעולם? התלמוד בבלי הוא התורה שלנו. כאשר אנחנו אומרים בתפילה "כי הם חיינו" - הכוונה לתלמוד בבלי. ויצירת פאר זו נזקפת לזכותו של רב אשי. איזה הישג אדיר!

כמובן שהוא לא עשה זאת לבד אלא יחד עם כינוס עצום של חכמים שהתמסרו כל כולם לעניין הנשגב של זיכוי הרבים. בבבל פעלו שתי ישיבות מרכזיות. והיא הפכה לביתה של התורה הקדושה בכלל ישראל. רב אשי לקח את כל הלימודים הכלולים בסוגיות השמעתתא, יחד עם כל עניני המוסר שבסוגיות האגדתא, וחיברם יחד ליצירת פאר שאין לנו דרך לשער את גדולתה. עד כמה שמסוגלות עינינו להבחין, זיכוי הרבים של רב אשי הוא דבר שאין לו אח ורע בהיסטוריה כולה.

כשמונים שנה לאחר חתימת התלמוד, הגיע רב יוסף גאון והפך את ההישג הזה למשמעותי עוד יותר, כאשר התיר לכתוב את התלמוד.



ומנהגיהם המשובחים והשתדלותם בעבודת הבורא ואהבתם הזכה בו אינם כזכויות מי שמורה בני אדם אל הדרך הטובה ומיישר הרשעים אל עבודת הבורא, שזכויותיו נכפלות בעבור זכויותם בכל הימים ובכל הזמנים".

## היהודי הזה היה איש פשוט, עובד בעיריית ניו יורק

עלינו לדעת כי כל אחד יכול לזכות את הרבים! זוהי שלמות שבכוחו של כל אחד ואחד מאיתנו להשיגה! אל נא תחשוב: "מה אני בסך הכל? אני יהודי פשוט, בלי כסף וקשרים. מה כבר יש בכוחי הדל לפעול?" זה לא נכון. ישנם רבים וטובים - יהודים פשוטים כמוך - שלקחו ברצינות את דבריו של החובות הלבבות ומצאו דרכים שבהן יוכלו להשפיע על אחרים לטובה.

היה יהודי מבני קהילתנו שרכש ערימה של גיליונות ישנים של כתבי עת לילדים, עלונים שיצאו בעבר והיו מלאים בתוכן יהודי, ושלה אותם לכתובות של יהודים רחוקים שאין להם כל קשר ליהדות

המשך מעמוד 5 | הגה"צ רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א

לא זכיתי. כמה אני מקנאה בשכנה הזאת!..."

## 'לא רציתי שתרגיש חייב לי'...

המעשה הבא ארע לפני שנים לא מעטות:

אברך צעיר ומתמיד היה בבני ברק, מבורך במשפחה לא קטנה, וללא מקור פרנסה. הוא היה מקורב מאד לרבי ה"בית ישראל" מגור, ול"בית ישראל" הייתה השפעה גדולה בחינוך העצמאי. האברך החליט אפוא לבקש מהרבי שיסדר לו פרוטקציה, שיקבלו את אשתו - שהיא יראת שמים ומוכשרת - לעבודה כמורה. אמר לו ה"בית ישראל", "אני רבי, ובאים אלי לבקש ברכות. ברכה אני יכול לתת לך, יותר מזה לא".

האברך יצא כועס ומיואש. הוא כל כך מקורב לרבי, והרבי יכול לעזור לו במשפט אחד. למה שלא יעשה זאת!?

מאחר שהרבי לא הסכים לעזור, נזכר האברך לבקש ממי שבאמת יכול לעזור - מבורא העולם ומנהיגו. הוא התפלל מעומק ליבו, ולאחר מכן החליט להגיע בעצמו למשרדי החנוך העצמאי. בהיותו שם ראה האברך שני חסידי גור נכנסים למשרד של אחד הבכירים,

אמיתית. בזכות יהודי זה, משפחות אלו היו מקבלות מדי חודש בחודשו עלון בעל תוכן יהודי איכותי, ועבורם יהודים כאלו שאינם יודעים דבר וחצי דבר על יהדותם, מדובר בברכה של ממש! העלון הזה פתח את עיניהם ונתן להם מושגים של תורה, מצוות, עם ישראל - כל מיני דברים שעליהם מעולם לא שמעו.

היהודי הזה היה איש פשוט, עובד בעיריית ניו יורק. הוא לא היה בעל אמצעים כלל וכלל, ולפעמים, כאשר לא היה בידו הסכום הנדרש לשלוח את העלונים למשפחות, הוא היה עורך מגבית בין מתפללי בית הכנסת על מנת לממן את פעולתו. לא היו לו אמצעים מיוחדים או יכולות יוצאי דופן, ועם זאת הוא מצא דרך להשפיע, והוא זכה להיות בין מזכי הרבים הגדולים של שכונת פלאטבוש. פעולות מעין אלו הינן ביכולתו של כל אחד ואחד. ישנם כל כך הרבה יהודים רחוקים כאן בסביבה, ומי שישתוקק באמת להשפיע עליהם, כבר ימצא את הדרך. לשם מטרה זו הגענו לכאן - לנטוע נטיעות טובות ומתוקות, ובכך לתקן את העולם.

(נערך מתוך תורת אביגדור, הגה"צ רבי אביגדור מילר זצ"ל, אח"מ קדושים, תשפ"ג)

ושמע אותם אומרים שהרבי מגור מבקש מאד לתת לאשתו של פלוני עבודה. אמרו והלכו.

אותו פלוני היה הוא עצמו.

תוך דקות ספורות הייתה לאשתו עבודה בהוראה.

האברך מיהר אל ה"בית ישראל" ובישר בשמחה: "ברוך ה', אשתי קיבלה עבודה!"

חיך הרבי והפטיר: "אתה רואה, לפעמים ברכה של רבי עוזרת..."

"כן", אמר האברך, "אבל אני יודע שהרבי עשה יותר מזה. למה לא רצה הרבי לספר לי שהוא שלח שליחים לפעול לטובתי?"

אמר לו הרבי: "לא רציתי שאתה תחיה כל החיים בהרגשה שאתה חייב לי טובה..."

לולא נזדמן האברך לאותו מקום, באותה שעה, ושמע את הדברים כמו אזני - האם היה מקפיד כל ימי חייו על הרבי, שלא הסכים לעזור ולסייע לו?

או אולי היה מצליח להתעלות ולדון לכף זכות - שהיא האמת האמתית!

(מתוך דורש טוב ויקרא)

# שמענו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי',  
ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

# רבי אל'ה לופיאן למד מסכת ביצה, ואני, ה' ירחם, הייתי בטוח שזה ספר מתכונים לכל מיני תבשילים שמכינים עם ביצים... הוא שאל אותי שאלה ומיד קלט שאינני בעניינים. 'ביצה שנולדה ביום טוב, מה עושים איתה?' השבתי: 'אינני יודע מה הרב מתכון, אבל נראה לי שעושים איתה חביתה'... רבי אל'ה לא מצמץ בעין

הגאון רבי חזקיהו יוסף קרלנשטיין שליט"א על הבין אדם לחבירו



הגעתי לישיבה בשעה תשע וחצי בערב, וראיתי את רבי אל'ה יושב עם סטנדר ולומד, שאלתי אותו אם אני יכול להיכנס לישיבה, הוא השיב לי: 'כן', והוסיף ושאל: 'אפשר לבחון אותך?' השבתי: כן. הרב יכול לבחון אותי על מה שהרב לומד'.

רבי אל'ה למד מסכת ביצה, ואני, ה' ירחם, הייתי בטוח שזה ספר מתכונים לכל מיני תבשילים שמכינים עם ביצים... הוא שאל אותי שאלה ומיד קלט שאינני בעניינים. ואז אמר לי: 'אשאל אותך שאלה קלה ביותר, ביצה שנולדה ביום טוב, מה עושים איתה?' השבתי: 'אינני יודע מה הרב מתכון, אבל נראה לי שעושים איתה חביתה'... רבי אל'ה לא מצמץ בעין, כל חיוך לא נראה על פניו, והוא אמר לי במלוא הרצינות: המשנה אמנם לא מתכוונת לחביתה שלך, אבל אני רואה שיש לך סברא ישרה, דע לך! עם סברא ישרה מצליחים בלימוד. התקבלת לישיבה.

התחלתי ללמוד, להיכנס קצת לעניינים, רק אז קלטתי שביצה שנולדה ביום טוב זוהי סוגיה שלמה וקשה במסכת ביצה. המשיך האיש וספר: "המשפט הזה שרבי אל'ה אמר לי, בכל הרצינות ומבלי לחייך על בורותי המוחלטת, היה עבורי יותר מאלף שיחות מוסר!" 'ראיתי מהי גדלות בתורה שבאה ביחד עם מידות

חבר טוב שלי הוצרך פעם לעבור טיפול רפואי אצל רופא בתל אביב ברחוב דיזינגוף, כשהגיע, אמר לו הרופא: "היה היום עומס מיוחד. כל התורים התעכבו, תבוא עוד שעתים".

האיש חיפש ומצא בית כנסת סמוך ונכנס להתפלל מנחה. אחרי התפילה נתן הגבאי דפיקה על הבימה ואמר: "מגיד השיעור מבני ברק התקשר והודיע שהוא לא יכול לבוא היום. תפלת ערבית בעוד חצי שעה. הציבור יכול לצאת לגינה הסמוכה ולחזור לערבית". חברי, יהודי תלמיד חכם, פנה לגבאי ואמר לו: "אני יכול ללמד במקומו". הגבאי נתן שוב דפיקה: "רבותי! יש מגיד שיעור", וכלם התיישבו בחזרה.

הוא פנה לאחד מבעלי הבתים ושאל: "מה אתם לומדים?" והלה השיב: "משניות קנים". אלו בין המשניות הכי קשות בש"ס. סיפר לי החבר: "הסתכלתי על המשניות כמו קוף בבני אדם, לא ידעתי אם זה אנגלית או לשון הקודש... איך קוראים כאן? מה אני עושה חצי שעה?"

"למזלי", המשיך וסיפר, "אחזו אז בפרשיות הראשונות של חומש שמות והתחלתי לספר להם על מכת כינים. חשבתי שזה יעבוד... אך חיש מהר התבדיתי: קם אחד, עם קפוצ'ון, לובש מכנסי חאקי קצרים, סנדלים תנכיות בלי גרביים לרגליו, ואומר לי: 'רבי! כאן זה לא שיעור בפרשת שבוע! זה שיעור משניות. אם אתה לא יודע - למה אתה אומר שאתה יודע?' מה אני עושה?"

## ואז, לא יאומן מה שראיתי בעיניים:

האיש ניגש, התיישב לידי, ואמר לי: כבוד הרב! אולי נלמד ביחד. בא ננסה'. הוא התחיל ללמוד את המשניות, ממש קילורין לעיניים. עבר מהברטנורא לר"ש, מהר"ש לברטנורא, אילו הסברים מתוקים, אחזתני תדהמה. לא ראיתי דבר כזה מעולם. כשנגמר השיעור נשקתי אותו בפני כולם. שאלתי אותו: "רבי, אלופי ומיודעי - מה אתה עושה כאן?"

והאיש סיפר: "לפני ארבעים שנה באתי מחו"ל מתוך כוונה לגור בקיבוץ חילוני. חבר אמר לי: מה לך ולקיבוץ? לך לישיבה בכפר חסידים, יש שם אוכל טוב. תתנדנד בתפלה ובלימוד ותקבל אוכל",

## עיקר הבין אדם לחברו הוא בתוך הבית! החכמה הגדולה אינה לעשות חסד עם אנשים זרים, אלא עם האשה. משום מה, זה הרבה יותר קשה.

לחברו. נגש אליו אברך צעיר ואמר לו שהוא מאד התחזק מהשיחה. והוסיף וספר על ניסיון קשה שעמד לפתחו: בוקר אחד, כמה דקות לפני השעה תשע רצתי לכולל. בשעה תשע בדיוק מתחיל שמירת סדרים והלימוד עם החברותא. והנה בזווית העין שמתי לב שאישה סוחבת שני סלים כבדים. התלבטתי מה לעשות. מצד אחד תורה, כולל שמירת סדרים, חברותא. מצד שני השיחה של כבודו שתורה הולכת רק עם בין אדם לחברו. התגברתי, ניגשתי אליה והצעתי לה את עזרתי. מיד היא הניחה את הסלים מידיה ואיפשרה לי לסחוב אותם. והאיש ממשיך ומספר לאבא: כמובן, שמרתי על העיניים, לא הסתכלתי ולא ראיתי מי היתה האשה. כשהגעתי לפרשת דרכים, שאלתי אותה: לאיזה כיוון הולכים? והיא השיבה: "יענקל'ה מה קרה לך? הולכים הביתה. אני אשתך".

אנחת רווחה נמלטה מפי. מבחינתי עמדתי בניסיון. עזרתי לאשה. הנחתי מידי את הסלים ורצתי לכולל תוך כדי שאני אומר לה: "סליחה שלא שמתי לב. אבל אם זו את - היי שלום. יש לי שמירת הסדרים, שאני בטוח שזה חשוב גם לך. תסתדרי לבד".

אתם קולטים איזה שוטה וסכל האיש הזה? והוא עוד בטוח שעמד בניסיון בהצלחה...

הוא לא קלט שעיקר החסד הוא דווקא בתוך הבית פנימה.

### זבורית שלך כעדיית דעלמא

רבי משה שמואל שפירא זצ"ל, ראש ישיבת באר יעקב, היה נסיך התורה מבית וולוז'ין. שבת אחת הוא הזמין לביתו בחורים מהישיבה לסעודה. אלא שקרה מה שקרה והטשולנט נשרף. ולא רק מבחוץ, אלא תוכו כברו. אשתו במטבח לא ידעה מה לעשות, ובשלב מסוים ר' משה שמואל - שלא ידע מכלום - שאל אותה: "רעבעצן! מה עם הטשולנט?" בליית ברירה הגישה אותו לשולחן. כמובן, כיבדו את ראש הישיבה ליטול מנה בראש, הוא טעם מהטשולנט והבין מה קרה...

אשתו התחבאה במטבח, לא יודעת מה לעשות עם עצמה... רבי משה שמואל צעק לה מרחוק: "רעבעצן! זיבורית דידך כעדיית דעלמא"...

(מתוך דורש טוב ויקרא)

טובות. קיבלתי מזה חשק עצום ללמוד בהתמדה ובעמל". "דע לך", סיים האיש את סיפורו, "אמנם אני לא נראה אברך, אבל אני יושב ולומד כאן רוב שעות היום כי הפרנסה שלי היא כאן באזור. את הילדים שלי שלחתי לישיבות קדושות! חס ושלום לרגע לא חשבתי אחרת. היום הם ברוך ה' תלמידי חכמים, אחד דיין בירושלים והשני מגיד שיעור בבני ברק. אי, אי, רבותי! תורה הולכת רק עם בין אדם לחברו. עם מדות טובות. עם ואהבת לרעך כמוך!"

### אין לי כח לתפילה על עוד בחור

בחור רצה להתקבל לישיבת בריסק של רבי דוד סולביצ'יק. הוא ניגש אליו וביקש ממנו להתקבל לסדר א'. רבי דוד השיב לו: "אם אתה רוצה ללמוד בישיבה אתה יכול, אבל לא התקבלת לישיבה".

הבחור ישב ולמד במשך שלושה חדשים, לאחרים ניגש לרבי דוד וביקש: "היות ואני לומד ומונח בסוגיות שלומדים בישיבה, האם אני יכול להיכנס לשיעורים?" ורבי דוד השיב: "כן. אתה יכול להיכנס לשיעורים. נר לאחד נר למאה. אבל לא התקבלת לישיבה".

עברו עוד שלשה חדשים, והבחור ניגש שוב ושאל: "רבי! איזה גישמאק יש לי בישיבה. האם אני יכול ללמוד גם בסדר ב' בישיבה?" ורבי דוד השיב: "כן. אתה יכול, אבל זכור תזכור! בשום פנים ואופן לא התקבלת לישיבה".

כעבור זמן פנה הבחור שוב לרבי דוד: "רבי! קשה לי לחפש מקום בצהרים ובליילה לאכול ולישון, זאת מלבד הבעיה עם שמירת העיניים. האם אני יכול לאכול ולישון בישיבה?" ורבי דוד השיב: "בוודאי! אני מסכים שתאכל ותישן בישיבה. תורה הולכת עם קדושה. אבל אני מדגיש לך שוב: לא התקבלת לישיבה".

הבחור לא יכול היה להתאפק ושאל: "למדנו רבינו! אם אני לומד שלשה סדרים בישיבה, אוכל שלש ארוחות וישן בישיבה, מה הנפקא מינה שלא התקבלתי אליה?"

תשמעו רבותי את התשובה! רבי דוד הוציא קלסר מארון הספרים ואמר לבחור: "יש כאן רשימה של כל הבחורים שהתקבלו לישיבה. כתוב כאן, על כל בחור מה השאיפות שלו, מה הקשיים שלו, עם מי הוא רוצה להתחתן היכן הוא שואף לגור ובמה להתעסק. מדי פעם אני נוסע לכותל, עם הקלסר הזה, ואני קורא את כל מה שכתוב על כל בחור, ומתפלל עליו. והיות ואני זקן - אין לי כח להוסיף עוד דפים בקלסר. לכן הדגשתי לך: תלמד, תאכל, תישן בישיבה. אבל להתקבל אליה - לא התקבלת. אני זקן ואין לי כח לעוד דף..."

### בוקר אחד, כמה דקות לפני השעה תשע רצתי לכולל

כאן עלינו לזכור יסוד חשוב ביותר. עיקר הבין אדם לחברו הוא בתוך הבית! החכמה הגדולה אינה לעשות חסד עם אנשים זרים, אלא עם האשה. משום מה, זה הרבה יותר קשה.

אבי ספר שפעם, כמה ימים לאחר שיחה שמסר בנושא בין אדם

# כששמעה את התשובה, התעורר באמי רצון עז לזכות להבחין בעבודת הקדוש הזו. היא ביקשה מאביה אם אפשר אולי לזכות להציץ לחדרו של רבי ברוך בער, ולחזות בו כשהוא מתפלל בלהט קודש...

הגאון רבי משה אהרן שטרן זצ"ל, משגיח דישיבת קמניץ, על קדושתו ומידת האמת של מרן הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זיע"א

קדושים תהיו (יט א)



בתקופה שלאחר מלחמת העולם הראשונה, נשלטה העיר קמניץ על ידי הרפובליקה הפולנית, וכך עלה גם בגורלה של הישיבה המפורסמת, ישיבת קמניץ ששכנה בעיר ונקראה על שמה. ראש הישיבה מרן הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זיע"א, בעל ה'ברכת אברהם', שהה באותה עת בשטחה של רוסיה, וכשביקש לחזור לקמניץ, היה עליו לעבור את הגבול ולהיכנס לשטחה הריבוני של פולין.

באותם ימים, היתה אירופה מלאה בפליטים. אנשים נסו ממדינות שונות למדינות אחרות במהלך מלחמת העולם הראשונה, ולכן ניהלו המדינות מדיניות נוקשה ביחס לכניסת זרים לשטחן. ממשלת פולין קבעה כי כל אדם בעל אזרחות פולנית יוכל להיכנס לשטחה, אבל על זרים נאסרה הכניסה מכל וכל.

רבי ברוך בער שלא היה אזרח פולני מצא את עצמו בבעיה קשה. מצד אחד הוא ראש ישיבה, ויש תלמידים שיושבים בקמניץ ומחכים לו שישבו ללמוד תורה ודעת, ומצד שני הוא אינו אזרח פולני ועל פי החוק הפולני אין לו אפשרות להיכנס.

החליט רבי ברוך בער להגיע למעבר הגבול ולבקש אישור כניסה למרות שאינו אזרח. היו מי שיעצו לו לשנות מן האמת, ולטעון שהוא אזרח פולני, הן בלאו הכי הוא יהודי והגויים אינם יודעים להבדיל בין יהודי פולני וליהודי רוסי וכדו'. כמובן שבאותה עת איש לא ציפה ממנו להציג מסמכים שיוכיחו מהיכן הגיע, שכן היה זה לאחר מלחמה ארוכה ועקובה מדם, אנשים איבדו את כל רכושם, ורבים מהם איבדו גם את המסמכים, אם בכלל היו להם כאלו מלכתחילה.

## פקיד ההגירה ששאל אותו, האם הנך פולני?

רבי ברוך בער הגיע לפקיד ההגירה ששאל אותו, האם הנך פולני? הוא השיב בשלילה. לא, אני פולני. האם היתה לך אזרחות או נתינות פולנית לפני המלחמה? שוב השיב רבי ברוך בער בשלילה.

"אם כן מדוע באת לבקש אישור, הרי ידוע לכולם שאין אישור כניסה לפולין אלא לפולנים בלבד", טען כנגדו פקיד ההגירה.

השיב לו רבי ברוך בער: "אני איני פולני, אבל יש לי ישיבה שנמצאת כיום בשטחה של פולין, יש לי שם תלמידים רבים, בעלי אזרחות פולנית שיושבים ומחכים לי שאבוא ללמוד אותם תורה. הם זקוקים

לי! אני חייב להגיע לשם כדי ללמוד אותם!"

האנשים שהיו מסביב לא הבינו, רבי ברוך בער יכול היה לומר בקלות שהוא אזרח פולני ולקבל אישור בלי שום בעיה. למה הוא התעקש לומר את האמת? אבל רבי ברוך בער הסביר להם בפשטות: זאת לא אעשה בשום פנים ואופן! אי אפשר לבנות ישיבה על בסיס של שקר! אי אפשר ללמוד תורה באופן שמה שאיפשר זאת היה שקר. התורה היא תורת אמת, וכדי ללמוד תורה צריכים להיצמד לאמת! משמים רצו שתצליח דרכו של רבי ברוך בער, ופקיד ההגירה קיבל את טענתו. הוא ראה לפניו איש קדוש, התרשם מהאישיות שלו ומהעובדה שהוא לא שינה מן האמת, ואישר לו להיכנס לפולין.

סבי הגאון רבי יעקב יוסף הרמן סיפר לי פעם, שכרבי ברוך בער הגיע לאמריקה לצורך גיוס כספים לישיבתו, עשו לו קבלת פנים מאוד גדולה, ונטלו בה חלק מאות רבנים וראשי ישיבות שהיו אז באמריקה הגדולה. עצם בואו של התלמיד המובהק של רבי חיים מברסק, עורר שם עניין רב, עד כדי כך שדבר הביקור התפרסם בעיתונים, ואפילו בעיתוני הגויים.

כששמע ראש העיר הגוי שבעירו מתקיים כנס של קבלת פנים

מתפלל עם כזה 'ווארעמקייט' והתלהבות גדולה, שהוא לא יכול להתפלל במניין, אנשים רגילים מספיקים להתפלל עשר פעמים שחרית בזמן שהוא מתפלל שחרית פעם אחת! הוא קם מוקדם לא פחות ממני, אבל הוא נשאר בחדר ומתפלל בהתלהבות כזאת, ורק בשעה תשע וחצי הוא מסיים את התפילה!"

כששמעה את התשובה, התעורר באמי רצון עז לזכות להבחין בעבודת הקדוש הזו. היא ביקשה מאביה אם אפשר אולי לזכות להציץ לחדרו של רבי ברוך בער, ולחזות בו כשהוא מתפלל בלהט קודש.

סבא אמר לה שהוא ישתדל, ובימים הקרובים הוא יחפש איזו הזדמנות שבה היא תוכל לראות את רבי ברוך בער מתפלל ואכן באחד הבקרים נכנס סבא לרבי ברוך בער בשעה שהתפלל כדי לבדוק אם הוא צריך משהו, וכשיצא השאיר את הדלת בכוונה כשהיא פתוחה כדי סדק צר, וקרא לאמא שלי שתראה את רבי ברוך בער מתפלל.

"תיכף יגיע ראש הישיבה לקריאת שמע", אמר לה סבא, "תעמדי פה בדלת ותראי אותו אומר קריאת שמע".

היא אכן עשתה כדבריו, ועמדה בדלת, אבל היא לא ראתה צורת אדם, היא ראתה א שטיק פייער! להבת אש! פניו היו אדומות כל כולו היה לפיד אש של דביקות והתלהבות, כך היא עמדה וחזתה בפחד נורא ברבי ברוך בער אומר את קריאת שמע, ולאחר מכן אמרה לאביה, "עד כאן, יותר מזה לא אוכל להביט בפניו כי אני מרגישה שאני עומדת להתעלף, ראיתי מלאך, לא בן אדם!"

אצל הסבא התארחו כל גדולי ישראל רבי שמעון שקאפ, רבי משה מרדכי אפשטיין, רבי אליעזר יהודה פינקל, רבי אייזיק שר, ה'דבר אברהם' (רבי אברהם דב שפירא), המשגיח של ישיבת קלצק, כולם התארחו אצלו כל הגדולים התארחו אצל הסבא בזמנים שונים, והיא ראתה את כולם.

שאלו אותה פעם מה את אומרת על כל האנשים הגדולים שהיו אצל האבא שלך? היא אמרה שכולם היו גדולי עולם, אבל רבי ברוך בער לא היה בן אדם, הוא היה מלאך! קדוש עליון!

לאורח דגול ומפורסם בעולם היהודי, הוא ביקש להשתתף ואכן נטל חלק באירוע וגם נשא דברי ברכה לכבוד האורח הדגול.

ראש העיר התרגש כל כך, שבאותו מעמד אף מסר לידיו של רבי ברוך בער את המפתח של העיר לאות כבוד, כביכול הוא נותן לו את השליטה על העיר, ובנאום שנשא באנגלית אמר לרבנים שידוע ומפורסם שיש מחכמי הגויים הטעונים שמוצא האדם מן הקוף כביכול, ויש חכמים אחרים החולקים על כך מכל וכל ודוחים את הטענה הזאת.

"כשראיתי את האיש הקדוש הזה שהגיע לכאן היום", אמר ראש העיר לרבנים, כשאני רואה כזה איש קדוש וטהור, אני מבין שלא ייתכן בשום פנים ואופן להעלות על דל המחשבה שמוצאו מן הקוף חלילה!"

## אני אספר לכם מעשה נורא

אני אספר לכם מעשה נורא ממנו תבינו על מה דיבר אותו ראש עיר גוי, עד כמה היתה צורתו של רבי ברוך בער מעוררת יראת הכבוד על כל סובביו.

אמי מורתי ע"ה, זכתה לשמש את רבי ברוך בער. היה זה כשרבי ברוך בער היה באמריקה, וכמו גדולי תורה רבים אחרים, התארח בבית סבי רבי יעקב יוסף הרמן זצ"ל.

מסתמא היה זה אחרי שאמא ע"ה כבר התחתנה, אבל היא עדיין היתה נמצאת הרבה בבית הוריה, ובתקופה שרבי ברוך בער שהה שם, הסבתא היתה מכינה לו את האוכל, ואמא היתה מגישה את האוכל לשולחן.

מנהגו של ר' ברוך בער היה שהוא היה עולה על יצועו בשעה מאוחרת, וגם היה יוצא מהחדר בשעה בוקר מאוחרת, אולי בשעה תשע או תשע וחצי. אמא ראתה את ההנהגה הזאת והתפלאה מאוד, היא שאלה את אביה, "אבא, אתה יוצא להתפלל בשעה שש בבוקר, איך ייתכן שרבי ברוך בער יוצא מהחדר רק בשעה תשע וחצי???"

אמר לה הסבא: "בתי היקרה, רבי ברוך בער אינו ככל האדם. הוא

זכות הדפסת והפצת עלונים לשבת זו.

לעילוי נשמתו של אבינו מורנו

רבי משה חיים בן אברהם יונה בירנצוויג זצ"ל

שהיה עבד נאמן לה' ולתורתו מנעוריו

הרביץ תורה לעדרים במשך עשרות שנים

וזכה לדורות ישרים מבורכים

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים



# "אנחנו מפעילים בשכונה, מערך שלם של מודיעין כדי לאתר כל מקום שבו מתגורר גוי, בין אם זה פיליפיני או הודי שעובד בביתו של קשיש סיעודי ויש לו חדר משלו, ובין אם זה סיני שעובד באתר בנייה ויש לו קרוואן שבו גרים פועלים סינים, או ערבי שמוצב כשומר באתר הבנייה וישן שם בלילות."

הרה"ג רבי מרדכי ירט שליט"א בסיפורים נפלאים של השגחה פרטית בכשרות העירובין



נְאֻת שְׁבִתִּי תִשְׁמְרוּ (י"ט ג)

כשעורך העלון ביקש ממני לעשות כתבה בפרשת קדושים על נושא העירובין, חשבתי לעצמי מה כבר נוכל לספר על נושא שגם ככה לא כל אחד מבין בו. התחלתי לחפש ומתברר שיש סיפורים מרתקים ביותר. אז הנה התוצאה לפניכם:

מי הם האנשים הללו שדואגים לעירוב ועושים זאת שבוע אחרי שבוע, חודש אחרי חודש לאורך שנים, ולפעמים אפילו בלי לקבל על כך שום שכר גשמי? חיפשנו ומצאנו אחד מהם: הרה"ג רבי מרדכי ירט, העומד בראש העירוב השכונתי של שכונת 'הר נוף' בירושלים, ומקדיש זמן רב, כדי לעסוק בכשרות העירוב השכונתי.

"למעשה קיימות בהר נוף שלוש שכבות של עירוב. האחד הוא של הרבנות ירושלים, שדואגת להקיף את כל העיר על כל שכונותיה בעירוב, כדי להציל יהודים מאיסור הוצאה מרשות לרשות, שבמקומות מסויימים עלול להיות ממש דאורייתא בגלל שהם מוגדרים כרשות הרבים הן בגלל רוחב הרחוב והן בגלל מספר האנשים החולפים בו, יש את העירוב המהודר של 'העדה החרדית', ששומרת על רמת הידור גבוהה משמעותית, ויש את העירוב השכונתי שמטבע הדברים הוא הרבה יותר מהודר ומדוקדק, כי יש לנו יכולת להתמקד יותר בכל נושא, ולפתור בעיות שאי אפשר לפתור כשעושים עירוב לכל העיר.

"למעשה יש כבר פסק הלכה של מרנא החתם סופר שקבע כי עירוב צריכים לעשות בכל מקום שגרים בו יהודים, גם אם העירוב לא יהיה מהודר ולא יהיה אפילו כשר לפי רוב השיטות. גם אם הוא יהיה כשר רק בדיעבד ורק לפי שיטה אחת, עדיין צריכים לעשות עירוב כדי להציל את ישראל מעוון חילול שבת רח"ל. עם זאת, כמובן שתמיד צריכים לשאוף לרמת הידור גבוהה יותר ולהשתדל לעשות עוד ועוד הידורים כדי שהעירוב יהיה כשר לכתחילה לפי כל הדעות."

## ומרן שליט"א סבור שבהר נוף ניתן לטלטל חפצים לכתחילה בלי שום חשש

יותר מהעירוב המקיף את העיר, והוא עונה על אתר: "אם יש לך כביש שמוגדר כרשות הרבים מדאורייתא, זה כמעט בלתי אפשרי להכשיר אותו על ידי עירוב אלא אם תצליח להתקין דלתות שלפעמים ננעלות על גבי הכביש. כמובן שזה בלתי אפשרי כי העירייה לא תסכים לכך, וכך אנחנו נכנסים לבעיה, כי קיומו של כביש שהוא רשות הרבים בתוך השטח העירוני, עלול לפסול את העירוב של העיר כולה. לעומת זאת, בעירוב שכונתי אפשר בקלות להימנע מכך, תלוי כמובן באיזו שכונה מדובר, ואילו כבישים חולפים בה.

"זכינו ובשכונה שלנו מתגורר גם מרן פוסק הדור הגר"מ שטרנבוך שליט"א, ואין צריך לומר שכל מעשינו נעשים על פיו, ובכל דבר ונעיין אנחנו מתייעצים עמו, ומרן שליט"א סבור שבהר נוף ניתן לטלטל חפצים לכתחילה בלי שום חשש".

הרב ירט מבקש להדגיש שקיים שיתוף פעולה הדוק ופורה בין שלושת מערכות העירוב, הן של הרבנות, הן של העדה החרדית

אנחנו מבקשים מהרב ירט דוגמה לכך שהעירוב השכונתי מהודר

מי שמכיר ויודע את הלכות עירובין, מבין עד כמה מדובר במלאכה מורכבת, וכמה קשה לוודא בכל שבוע מחדש שהעירוב כשר וישר ואין בו שום פסול, ובמידה ויש פסול גם לתקן אותו ולסדר אותו. אבל הרב ירט אומר שזה דווקא לא כל כך קשה כמו שזה נראה.

## אתחיל בסיפור שאירע לפני כמה שנים

"אנחנו למדנו עם השנים דבר שמאוד כדאי לדעת גם בתחומים אחרים בחיים. כשיהודי עושה דבר מה ברצינות, הקב"ה עוזר לו! למעשה זה הז"ל מפורש בהרבה מאוד מקומות. הבא ליטרה, מסייעין אותו!, ואנחנו רואים את זה בחוש מדי שבוע ושבוע. אני אספר כאן כמה סיפורים נפלאים של השגחה פרטית שליוו אותנו עם השנים, כדי לסבר מעט את האוזן ולתת לציבור דוגמאות, שאנשים יבינו עד כמה זה ענין של סייעתא דשמיא!

"אתחיל בסיפור שאירע לפני כמה שנים. ביום שישי אחד יצאנו לסיור כדי לבדוק את העירוב, בדקנו את כל השכונה ותיקנו אתך כל מה שראינו צורך לתקן.

"אבל יש חלק בשכונה שאותו צריך לעשות בהליכה רגלית. אי אפשר לראות את חוט העירוב ואת העמודים מתוך הרכב, ואת החלק הזה השארתי לסוף. זה היה יום שישי קצר, הלכתי שם רגלית, לבדי, באזור הזה, מצאתי איזה ליקוי ועסקתי בתיקונו, עניינים שבשגרה.

"תוך כדי קיבלתי טלפון מתושב שסיפר לי על ליקוי חמור שאירע ממש עכשיו בעירוב, בצד השני של השכונה. אמרתי לו שאין שום בעיה, אני מסיים לטפל בעירוב פה, ומיד לאחר מכן אמצא דרך להגיע לשם כדי לסדר את העירוב.

"מכונת אין לי, אבל יש ב"ה כמה וכמה אברכים יקרים שמתנדבים ומסייעים לי, כך שתכננתי לסיים את העבודה פה, ומיד לאחר מכן להזניק אחד מהם שיבוא להקפיץ אותי אל הצד השני של השכונה לתקן את הליקוי שם. הזמן היה קצר, פחות מחצי שעה לפני שבת, אבל לא הייתי בלחץ, כי אנחנו רגילים לתקלות של הרגע האחרון ותמיד מצליחים לסדר אותן בסייעתא דשמיא.

"סיימתי את תיקון הליקוי, ואת הסיור בחלק זה של העירוב, ויצאתי החוצה אל הכביש. ואז שמתי לב שהטלפון שלי התפרק ולוח המקשים שלו פשוט נפל לי שם, בשטח הפתוח. ניסיתי לחפש אותו ולא מצאתי... השעון מתקתק, כבר עשרים דקות לפני שבת, ואני תקוע בצד השני של הר נוף, אין לי אפשרות להזעיק עזרה או להקפיץ מתנדב כי אין לי טלפון פעיל, ואני אנא אני בא?

## נכנסתי ללחץ של ממש...

"נכנסתי ללחץ של ממש... לא היה לי אפילו כמה שקלים בכיס כדי לעצור מונית. אפילו לא כרטיס רב קו למקרה שבדיוק יעבור אוטובוס זמן סמוך כל כך לכניסת השבת. אני עומד על המדרכה ברח' חיי טייב אובד עצות, ופתאום עוצר לי רכב... הנהג פותח את החלון ושואל אותי אם אני צריך טרמפ במקרה... אמרתי לו כן, אני צריך טרמפ, אבל לאיזה אזור אתה נוסע, לא בטוח

והן של העירוב השכונתי. "אנחנו עוזרים זה לזה, ולא פעם קיבלתי עזרה מהמשגיחים של הרבנות ושל העדה החרדית, היו גם מקרים שמשגיח של העדה החרדית ראה שהעירוב השכונתי שלנו ניוזק, וטרח בעצמו לתקן בלי להודיע לנו בכלל, פשוט כי גם הוא רוצה שיהודים יוכלו לטלטל חפצים בשבת ולצאת ידי חובת כל הדעות בעירובין בלי שום פקפוק וחשש.

"העניין הוא שמי שעובד בתחום הזה, גם אם הוא מקבל על כך שכר, ובוודאי מי שעובד בהתנדבות - הנושא הזה הופך יקר לליבו והוא מוכן לעשות כל מאמץ כדי להשיג עוד הידור ועוד חומרה, כדי שהעירוב יהיה מושלם לכל הדעות."

דוגמה נוספת להידור של העירוב השכונתי על פני העירוב הכללי של העיר, היא הטיפול במקומות שמושכרים או שייכים לגויים.

"יש הלכה ידועה, שאם בתוך שטח העירוב גר אדם שאינו שומר שבת, גם אם הוא גוי שאינו חייב בשמירת שבת, הדבר פוסל את העירוב. אפשר להכשיר את העירוב על ידי כך שמקבלים זכות לדריסת רגל או להנחת חפץ בביתו של הגוי. פוסקי הדורות נהגו להתיר לסמוך על כך שעושים הסכם עם מפקד המשטרה של העיר, שיש לו זכות להיכנס לכל בית כדי לבצע חיפוש. אבל בימינו רבו המפקקים על ההיתר הזה, כי שוטר אינו יכול לפרוץ לבית בלי צו של שופט ושופט לא יכול להוציא צו בלי שהוצגו בפניו ראיות והתקיים דיון מסודר, כך שהנושא הזה בעייתי מאוד.

"אנחנו בהר נוף, וכך עושים גם בעירובים שכונתיים אחרים, מפעילים מערך שלם של מודיעין כדי לאתר כל מקום שבו מתגורר גוי, בין אם זה פיליפיני או הודי שעובד בביתו של קשיש סיעודי ויש לו חדר משלו, ובין אם זה סיני שעובד באתר בנייה ויש לו קרוואן שבו גרים פועלים סינים, או ערבי שמוצב כשומר באתר הבנייה וישן שם בלילות.

## אני אתן להם עוד 200 שקלים על כך שהודיעו לי

"בכזה מקרה אנחנו תמיד מחפשים דרך כדי לפתור את הבעיה, ובסייעתא דשמיא גם מוצאים. כך למשל, משומר של אתר בנייה ביקשתי שישמור לי שניים שלושה אזיקונים, כי אני עובר פה כל שבוע לתקן את החוטים, ולפעמים אני צריך אזיקון. ברגע שהוא הסכים להחזיק את האזיקונים אצלו בקרוואן, הוא כבר לא פוסל את העירוב...

"עם השנים גילינו שיש בעיה. מה קורה כשהגוי מתחלף ומגיע גוי אחר שמחליף אותו. זה קצת קשה להחזיק ראש ולהכיר את כל הגויים וכל פועלי הבניין, והם כמובן לא אמורים לדווח לי שהם יוצאים מהשכונה ומישהו אחר בא במקומם, לכן אני עושה איתם עיסקה, אני נותן להם חמישים שקלים, ואומר להם שאם הם יודיעו לי כשהם מתחלפים, אני אתן להם עוד 200 שקלים על כך שהודיעו לי. כמובן שאף אחד מהם לא שוכח להודיע לי, וכך חסכנו לעצמנו הרבה מאוד כאב ראש..."



הוא לא מבטל את צורת הפתח, אבל רכב נטוש שאמור להישאר שם הרבה מאוד זמן עד שיבוא מישהו לגרור אותו, מייצר בעיה. "חשבנו לעצמנו, מה הבעיה? נדרדר את הרכב קצת, נוציא אותו אל מחוץ לצורת הפתח ושיישאר שם. נכנסו לאוטו, ואז גילינו שמי שנטש אותו גילה אחריות וכדי שילדים אל ידרדרו אותו וידרסו זה את זה חלילה, הוא הרים את ידיהם והאנד ברקס', ולאחר מכן פירק אותה, כך שגלגלי הרכב נעולים ואי אפשר לשחרר אותם.

"ניסינו לדחוף ולדחוף, אבל כלום לא עזר. האוטו לא זז ממקומו, ואז בניסיון נואש לפתור את הבעיה הציע מישהו מאתנו שנחפור מתחת למכונית, עד שהגובה שלה מהעפר שתחתיה יהיה יותר משלושה טפחים, וכך לא יהיה לה דין 'לבוד' והיא לא תהרוס את 'צורת הפתח'.

"התחלנו לחפור, זאת היתה עבודת פרך, לא היה לנו ציוד מתאים, ובכלל איך נגיע לקרקע שנמצאת מתחת לאמצע המכונית? אבל לא היה לנו פתרון יותר טוב אז דבקנו בניסיון הזה.

"פתאום עוצרת לידינו מכונית של סייר ביטחון, והוא מתחיל לצעוק עלינו: "מה אתם עושים פה? מי הרשה לכם לחפור כאן?". עומד מולך אדם מגודל, לא נראה כמו יושב אהלים, בלשון המעטה, הוא האיש הסמכותי פה, ואנחנו סתם אברכים, מה נענה ומה נאמר? "הניסיון לימד אותנו שבכאלו מקרים אין שום פיתרון שיהיה יותר טוב מלהסביר מה אנחנו עושים. "שמע אדוני", אמרנו לו, "אנחנו אחראים על העירוב השכונתי, יש לנו כאן 'צורת הפתח', אתה רואה? שם יש עמוד ובצד השני עוד אחד, וחוט שעובר מעליהם, אתה רואה? הנה תסתכל, עכשיו המכונית הזאת פה באמצע עושה לנו בעיות, כי לפי חלק מהשיטות של פוסקי ההלכה, זה פוסל את 'צורת הפתח'..."

## חשבנו שאנחנו מתעלפים. נשמטה לנו הלסת! מה אמרת???

"איש הביטחון שהיה נראה כמעט כמו גוי פותח עלינו זוג עיניים וצועק עלינו באותה נימה שצעק עלינו קודם לכן: "מה אתם מבלבלים לי בראש על 'צורת הפתח', תסתכלו, זה בכלל 'עמוד מרובה על הפרוץ'! לא צריך פה בכלל צורת הפתח!!!".

"חשבנו שאנחנו מתעלפים. נשמטה לנו הלסת! מה אמרת???" שאלנו אותו, הוא התחיל להסביר לנו שבכלל לא צריך פה צורת הפתח, כי העירוב כשר גם בלאו הכי, והוא נתן נימוקים לא רעים בכלל לדבריו.

"תגידי, למדתי 'עירובין' בכיולל???" שאלנו אותו, והוא השיב, "מה כוילל, אנחנו נראה לכם כמו אברך???"

"אז מאיפה אתה מכיר את התחום???", המשכנו לחקור והוא הסביר לנו שהוא היה קבלן בניה עד לא מזמן, ובעבר הוא היה זה שזכה במכרז לעשות את העירוב העירוני של רעננה, ומאחר והוא עסק בנושא ובנה את העירוב, הוא למד את התחום היטב, ובילה רבות עם הרב האחראי על העירוב שם, כך שהנושא הזה מוכר לו היטב...

שאנחנו מגיעים לאותו כיוון. "זה לא משנה", אמר לי הנהג, "תגידי לי לאיפה אתה רוצה להגיע ואני אקח אותך..."

"לרגע חשבתי שזה אליהו הנביא נשלח משמים, אבל לא היה לי זמן להתחיל לבדוק אותו אם זה הוא או לא, פשוט קפצתי לאוטו, נתתי לו את הכתובת והוא הוביל אותי למחוז חפצי. חשבתי לעצמי, שייקח לי כמה דקות לתקן את הליקוי ולאחר מכן לחזור הביתה עוד כמה דקות, בקיצור, אני כבר לא אספיק היום ללכת למקווה, אבל העירוב גם הוא מטהר את הגוף ואת הנשמה..."

"להפתעתי הרבה הנהג הודיע לו שהוא ממתין לי עד שאסיים לתקן את העירוב, ולאחר מכן מחזיר אותי הביתה..."

"לא היה לי זמן לשאול אותו שאלות, פשוט רצתי למקום, תיקנתי את הליקוי וחזרתי לאוטו... הוא החזיר אותי עד לפתח הבית."

## שאלתי אותו, "יאמר לי כבודו, האם אתה אליהו הנביא?"

"שאלתי אותו, 'יאמר לי כבודו, האם אתה אליהו הנביא?', הוא צחק והסביר לי מה הסיפור... מתברר שיש לו ילד בעל צרכים מיוחדים, והילד הזה לפעמים מגיע למצב שהוא הופך להיות קצר רוח ועצבני מאוד. כשזה קורה, הדבר היחיד שמרגיע את הילד, זה לנסוע ברכב. "אני לא יודע מה קרה לבן שלי", הוא אמר, "פתאום הוא נהיה עצבני ונקלע למצב רוח לא כל כך טוב, החלטתי לנצל את הזמן שנותר עד שבת כדי לטייל איתו במכונית ברחובות השכונה, והילד אכן התחיל להירגע..."

"תוך כדי נסיעה אמרתי לעצמי, אם אני כבר נוסע סתם בלי שום מטרה מיוחדת, למה שלא אעזור ליהודי שזקוק לעזרה? והנה אני רואה אותך עומד כך היית נראה אובד עצות, אז פניתי אליך והצעתי לך את ההסעה הזאת. הילד שלי נרגע ב"ה כמו שאתה רואה, ואתה נהנית ואני הרווחתי מצווה גדולה ולקחתי חלק בהקפתה של השכונה בעירוב מהודר יותר - כולנו הרווחנו."

"אמרתי לו, ידידי היקר, אתה אולי לא יודע למה הילד שלך נהיה פתאום עצבני, אבל אני יודע בדיוק למה זה קרה! זה קרה בגלל שהטלפון שלי התקלקל..."



מקרה אחר שהיה לנו, היה ברח' בית הדפוס, מאחורי 'מצות יהודה' יש דרך עפר שיורדת אל העמק, ומסיבות שונות אנחנו מחמירים שיהיה שם דווקא צורת הפתח. ביום שישי אחד אנחנו מגיעים לשם בבדיקה השגרתית, ומגלים שמישהו החליט לנטוש מכונית ישנה בדיוק בתוך ה'צורת הפתח' שלנו..."

"מכונית נטושה זו בעיה רצינית, כי היא סמוכה לקרקע בגובה של פחות משלושה טפחים, כך שהיא נחשבת ללבוד ול'ארעא סמיכתא', והגובה שלה יותר מעשרה טפחים, בקיצור, זה לא לכתחילה בכלל שיש כזה דבר בתוך צורת הפתח.

"אם זה היה רכב תקין אין שום בעיה, מאחר והוא לא בטל לקרקע



## פעם אחרת אירע שהיו שלושה ימים רצופים, יומיים ראש השנה ולאחר מכן שבת. כמוכן שבכזה מקרה בודקים ומתקנים את העירוב לפני ראש השנה

את העירוב ומצאנו אותו כשר וישר, אחרי שעשינו כמה תיקונים במקומות הנדרשים, כי באמת כל שבוע יש מה לתקן, וכמעט לא שייך מצב שיעבור שבוע שלם והעירוב יישאר בתקינותו כפי שהיה בשבת שעברה, בעיקר באזור של אתרי בנייה כשמשאיות וטרקטורים עוברים וקורעים את החוטים או מפילים את העמודים או מייצרים תלויות עפר ועוד.

"באותו שבוע, בדיוק סיימו ללמוד בחיידר בהר נוף משניות מסכת עירובין, ויש להם מנהג שבכל שנה כשהם מסיימים ללמוד 'עירובין', הם מבקשים מאתנו שנעשה איתם סיור בעירוב ונראה להם איך נראה לחי ואיך נראית קורה, ואיך עושים צורת הפתח, כל מה שהם למדו ביסודיות במשך חודשים, אנחנו מראים להם בסיור חווייתית שהם עושים ביום שיש.

"כאמור כבר סיימנו את הבדיקה והתיקונים, אבל ביקשו שנצא איתם. בא הרב ז'מיטרובסקי שליט"א וסייר עם ילדי החיידר. הוא הראה להם גדר שיש בשכונה שגובהה בדיוק מטר, וזה מאוד מצומצם לעשרה טפחים, הגובה שצריכה להיות גדר לעניין עירובין. בגלל שהגובה ממש מצומצם, אנחנו בודקים שם כל שבוע לוודא שלא הצטבר לכלוך או אבנים ליד הגדר, מה שמפחית מהגובה שלה ופוסל אותה, וממילא את העירוב של השכונה כולה.

"הוא רצה להראות לילדים את הגדר הזאת ולהסביר להם על 'תל המתלקט', אבל אז הוא גילה לחרדתו שהגדר נפגעה מטרקטור שעבד בסמוך, ופשוט הוריד חלק מהגדר. עם זה קורה באמצע הגדר זה לא כל כך נורא במידה והפרצה היא פחות מעשר אמות, אבל הפעם הפריצה היתה מהצד, ב'קרן זית', וממילא הגדר הזאת פסולה לכל הדעות, מה שמשאיר את כל הר נוף בלי עירוב!

"בסייעתא דשמיא זה קרה בדיוק לפני שילדי החיידר באו לעשות סיור, והרב ז'מיטרובסקי החליט לקחת אותם בדיוק לשם, כך שגילינו את זה מבעוד מועד, ובסייעתא דשמיא הצלחנו לאלתר פיתרון ולתקן את הגדר עוד לפני כניסת השבת.

"הנה כי כן, אנחנו רואים בבידור, שכשיהודי עושה דבר מה ברצינות ועם כל הרצון הטוב, הקב"ה כבר עוזר ומסייע ממרום, ומאפשר לנו להשלים תמיד את המלאכה על הצד הטוב ביותר. כי 'לא עליך המלאכה לגמור, ולא אתה בן חורין ליבטל ממנה'."

"הסברנו לו שאנחנו חוששים לשיטת החזו"א לגבי צורת הפתח, ושלפי הרבה דעות צריכים שיהיה פה צורת הפתח, הוא סבר וקיבל, ניגש למכונת הניטושה, התחיל להזיז שם כמה דברים, שחרר את ה'האנד ברקס', דחפנו אותה כמה מטרים אל מחוץ לצורך הפתח, והוא נעל את בלם היד בחזרה. היה לו ידע טכני במכונות שלא לא היה, והוא פשוט בא לעזרתנו ברגע הנכון, האיש הנכון שבדיוק כמה שנים קודם לכן עשה עירוב בעיר אחרת... ראינו בחוש שהקב"ה פשוט שלח לנו מלאך מושיע כדי שלתושבי הר נוף יהיה עירוב מהודר בשבת קודש".

## חשבנו לעצמנו, איך נוכל לקחת גוי שיעשה את זה?

"פעם אחרת אירע שהיו שלושה ימים רצופים, יומיים ראש השנה ולאחר מכן שבת. כמוכן שבכזה מקרה בודקים ומתקנים את העירוב לפני ראש השנה, ביום רביעי, אבל מה לעשות שבאותה שנה נקרע חוט בעיצומו של ראש השנה, והיה חשש שבשבת הקרובה לא יהיה עירוב מהודר בהר נוף.

"פנינו למרן פוסק הדור רבי משה שטרנבוך שליט"א, והצגנו בפניו את המקרה, הוא דן בצדדים השונים ולבסוף הכריע שאפשר לתקן את העירוב על ידי גוי.

"הבעיה שלתקן עירוב זאת מומחיות. אנשים שנכנסים לתחום צריכים לצבור הרבה ניסיון, איך להניח את החוט על גבי מוט, ולהרים אותו לגובה ולדאוג שהוא יתפס בין שני הווים שבראש העמוד, ולאחר מכן להעלות אותו על העמוד השני ואז למתוח ולקשור אותו בצורה שישאר מתוח... זה הרבה מאוד 'כאב ראש' למי שלא מכיר את התחום, וגם אם נביא עכשיו את המסגר עם הידיים הכי טובות באזור, הוא יצטרך לנסות מספר רב של פעמים עד שיצליח, כי אין לו את הניסיון עם הכלים הספציפיים הייעודיים לעירוב, ועם המתחיה של החוטים וכו'.

"חשבנו לעצמנו, איך נוכל לקחת גוי שיעשה את זה? הרי אנחנו לא יכולים לעזור לו, והוא יצטרך לבד, זה כמעט בלתי אפשרי לחשוב על כך שהוא יצליח. אבל ברירה אחרת לא היתה לנו, השגנו איזה גוי, לקחנו אותו למחסן של הציוד, הוא לקח את הציוד המתאים, הגיע לשטח, תפס חוט, שם אותו עם המוט, הרים לגובה, תפס אותו בין שני הווים, קשר אותו לאחר מכן בצד השני מתח וקשר, ממש עשה את זה בכזאת מקצועיות, כאילו הוא במקצוע כבר עשרים שנה. שוב ראינו את יד ה', כשהקב"ה רוצה אפילו גוי שמעולם לא עסק במשהו דומה לזה, יוכל לעשות אתה עבודה בצורה מושלמת."

## הוא רצה להראות לילדים את הגדר הזאת ולהסביר להם

עוד מעשה אחרון אספר הפעם, על אותה הפעם שבה בדקנו

# ראש הישיבה, מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, סיפר פעם, כי ניגש אליו אברך ואמר לו ברגש: "אה! ברוך ה' זכיתי לקבל לביתי אתרוג מהודר ביותר". מכיון שלא היתה התקופה תקופת תשרי, לא הצליח רבי מיכל יהודה לרדת לסוף דעתו

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א



איש אמו ואביו תיראו (יט א)

בפתח הדברים אציין את ששמעתי מפי אבי מורי זצ"ל פעמים רבות: אבא עלה מפרשבורג שבהונגריה לארץ הקודש לפני השואה בודד ממש, חסר משפחה ובית חם. בתחילה הוא נכנס ללמוד בישיבת 'היכל התלמוד' בתל-אביב, אותה הקימו במסירות וביזע אחדים מחשובי תלמידי ה'סבא מסלבודקה', הגאונים הצדיקים: רבי טוביה ליסצין, רבי יוסף פרבר ורבי חיים זאב פינקל, ששימש לימים כמנהלה הרוחני של ישיבת מיר.

במשך כל ימות החול היה אבא אוכל וישן בישיבה, אך בשבתות חופשה, בחגים ובמועדי ישראל, כאשר הבחורים עזבו את הישיבה וישבו לבית הוריהם, לא היה לו היכן להיות, ובכל פעם התארח אצל משפחה אחרת.

והנה, בשנה הראשונה כשהגיע ערב פסח, בירר אבא היכן ניתן לקנות מצות מהודרות לחג, והפנו אותו לחנות מסויימת ידועה בתל-אביב, שם היו היהודים החרדים רוכשים מצות. אך מיד כשנכנס לחנות נאחז חלחלה; הוא ראה כי המצות מונחות באותו מדף לצד כיכרות לחם, ורק קרש קטן מפריד ביניהם...

הוא נרעש; היתכן? חמץ ומצה מונחים בעירבוביה? כילד טהור שגדל בעיירת פרשבורג ההונגרית, שם הקפידו על מנהגים וחומרות קלה כבחמורה, הוא לא היה מסוגל להבין כיצד קורה דבר כזה. מיד רץ בסערה לבית רבו רבי חיים זאב פינקל, וסיפר לו בתדהמה את שראה. רבי חיים זאב הבין לליבו והנהן בראשו כאות הסכמה, ואמר: "נכון! זה לא בשבילך לקנות מצות בתל אביב".

רבי חיים זאב הוסיף לומר: "תסע מחר לירושלים עיר הקודש, למאפייתו של רבי יוסף יצחק הרמן, שם תוכל להשיג מצות כשרות ומהודרות למשך ימי החג כאוות נפשך. אך בליל הסדר אנו מזמינים אותך להתארח בביתנו..."

אבא כמובן נענה להזמנה בחיוב ובשמחה.

אבא תמיד אומר, כי אמנם רבי חיים זאב תמיד נהג בכל הליכותיו בפשטות עצומה ובעממיות, ונהג עם כולם בשוויון נפש, אך גם זה היה חלק בלתי נפרד מפקחותו להסתיר את עצמו ולהצניע את עבודת השם שלו. אך כמה פעמים נוכח כי באמת הוא אחוז במדרגות עליונות של גדלות ויראת שמים בלתי מצויים.

לדוגמא, כאשר ישן פעם בביתו של רבי חיים זאב, כמדומה היה

זה בליל ראש השנה, אבא שמע אותו מברך ברכת המזון מתחילת הברכה הראשונה ועד סיומה של הברכה במשך שעה תמימה... כל מילה ומילה יצאה מפיו ברטט וביזע, בהמיה ובהשפכות הנפש. כמובן הוא לא הרגיש באבא כי היה סבור שהוא כבר ישן.

"אשרי עין ראתה זאת!" - מסיים אבא.

באותה שנה הסב על שולחנו של רבי חיים זאב בליל הסדר, גם אביו הגדול, מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, ראש ישיבת מיר, מחוללה ומייסדה. ה'עבודה' הגדולה של האב והבן בליל הסדר; השמחה, החיות המיוחדת, ותחושת החירות האמיתית שחשו במחיצתם, נחרטו עמוק בזכרונו של אבא, והוא תמיד הזכיר זאת בערגה: "היה מה לראות אצל גדולי עולם אלו בליל הסדר!..."

אולם דבר אחד הרשים אותו במיוחד באותו ליל שימורים, המראה המפעים כיצד רבי חיים זאב מסלסל ומהדר בכבוד אביו הגדול ובמוראו. הוא היה אז כבר די מבוגר, ניהל ישיבה באופן עצמאי, ורבים נאותו לאורו וסרו למרותו, ולמרות כן ישב מולו בכזו הכנעה מופלגת, בהתבטלות עצומה, בהדרת כבוד ובמורא. הדבר ניכר בכל צעד ושעל; רבי חיים זאב לא הוציא מפיו הגה לפני אביו. עמד לרשותו ולרצונו בכל מה שביקש, ולא הזיז את עיניו מלהביט ולעקוב אחריו כל הלילה. ממש כחסידי הכרוך אחר הנהגותיו של רבו.

זו דרגה עצומה של מורא אב; כי למרות היותו 'איש' בפני עצמו,

אדם גדול ואישיות נודעת, משפיע ומרביץ תורה, נותר עם אותה עוצמה של מורא כלפי אביו!

הגמרא מספרת על אבימי בנו של רב אבהו, שהיה מכבד את אביו כהוגן, גם כאשר היו לו חמשה בנים סמוכים על שולחנו. וממחישה זאת הגמרא במעשה, כי כאשר היה רב אבהו נוקש על דלת ביתו של בנו אבימי, לא היה מניח אבימי לאחד מבניו לפתוח, אלא רץ בעצמו לעשות כן, תוך שהוא קורא בקול: כן! כן! כאומר, אני כבר פותח! כדי שאביו לא יצטרך לטרוח לדפוק שוב.

יתכן כי הדגשת חז"ל בכך שהם מספרים כי היו לו לאבימי חמישה בנים סמוכים על שולחנו, ללמד נקודה זו; כי למרות היותו איש גדול, בעל משפחה ברוכה, עדיין נותר מכבד וירא מאביו באותה עוצמה ודרגה. למה מכוונים הדברים?

הגאון הצדיק רבי יוסף צבי הלוי דינר זצ"ל, ראב"ד לונדון, בספרו 'מקדש הלוי' על התורה, מדקדק בלשון הפסוק, מדוע במצות כיבוד אב ואם, לא הזכירה התורה כי מצוה זו מופנית דוקא אל 'איש', אלא כתבה: "כבד את אביך ואת אמך", כהוראה כללית לכולם, ואילו בנוגע למצות מורא אב ואם הדגישה התורה כי מצוה זו מופנית אל ה'איש': "איש אמו ואביו תראו?"

כותב הרב דינר כי ניתן לומר בדרך הדרוש, כי כוונת התורה להדגיש, שגם לאחר שגדל האדם והתבגר וכבר נעשה 'איש', בעל בעמיו, עדיין מחוייב במצות מורא אביו ואמו בדיוק כפי שפחד וירא מפניהם בצעירותו, כאשר היה תחת שליטתם. בכל גיל ובכל זמן אינו יכול להשתמט מחובה קדושה זו.

אך ההדגשה הזאת, אומר הרב דינר, אינה נחוצה כמובן אלא בנוגע למצות מורא אב ואם, כי על פי הטבע כאשר אדם מתבגר כבר אינו מתירא מהוריו, כי אינם יכולים להרע או להיטיב לו. אבל לגבי מצות כיבוד אב ואם לא היה מקום להדגיש נקודה זאת, כי היא ברורה מאליה, כי הכיבוד חובה גמורה היא תמיד. אדרבה, בטבע האנושי ככל שהאדם מתבגר הוא מקבל שכל ותובנה רבה יותר לכבד את הוריו, כי מבין ומכיר בטובות הגדולות שגמלו עמו מעודו.

זוהי ההתפעלות הרבה שחש אבא במחיצתו של רבי חיים זאב, באותו ליל הסדר, כי למרות היותו 'איש' נותר ירא את אביו.

מאידך גיסא, כשם שחומרת העבירה כה רבה ועצומה, כך גם מעלתה של המצוה עצומה ונשגבה עד מאוד. כאשר יתבונן האדם בחשיבות המצוה, ויפנים וירגיש בערכה ומעלתה, זה ידרבן אותו לקיימה בכל דקדוקיה ופרטיה, בודעו שבכל רגע ורגע הוא מקיים מצות עשה דאורייתא!

ראש הישיבה, מרן הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל, סיפר פעם ברבים, כי ניגש אליו אברך ואמר לו ברגש: "אה! ברוך ה' זכיתי לקבל לביתי אתרוג מהודר ביותר". מכיון שלא היתה התקופה תקופת תשרי, לא הצליח רבי מיכל יהודה לרדת לסוף דעתו, והאברך הסביר מיד כוונתו: "אמי הזקינה לאחרונה והיא זקוקה לעזרה וסיוע צמוד, ועל כן הוחלט כי היא תבוא מהיום להתגורר אצלי בבית. לדידי, אין חילוק בין הכנסתה של אימי לביתי לבין הבאת אתרוג הביתה...".

רבי מיכל יהודה מאוד התפעל מסגנון דיבורו, ואמר:

"אתם יודעים מה מונח בהגדרה הזאת?! הרי כולנו יודעים כי יש איזה שהוא אושר מיוחד לאדם כשהולך לבחור אתרוג. זו מצוה חביבה! העיסוק סביב האתרוג ומציאת אתרוג הדור ונאה ממלאת את חלל לב האדם הירא וחרד בהרבה שמחה ואושר. הוא מביא את האתרוג הביתה ומציגו בפני בני הבית, ומציין את הסייעתא דשמיא שהיתה לו השנה להשיג אתרוג כה מוצלח.

"הנה, אותו אברך שאמו באה להתגורר בביתו בזקנותה, רצה להמתיק לעצמו את הטורח של כיבוד אב, והמחיש את הדבר לעצמו כמציאת אתרוג הדור ונאה והבאתו הביתה, כדי להחדיר להכרתו שכיבוד אב לא פוחת מהעיסוק והאיתור אחר אתרוג מהודר. כמה חכמה ותבונה מונח בזה!".

## הגיע מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, לבקר בבית המחנך

שמעתי כי לפני כשלושים שנה הגיע עמוד ההוראה, מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, ראש ישיבת 'קול תורה', לבקר בבית המחנך הצדיק רבי ליפא זילברמן זצ"ל. באותו העת התארח בביתו גם אביו הרב הצדיק רבי שמואל זילברמן זצ"ל.

כאשר ראה אותו רבי שלמה זלמן פנה לרבי ליפא ואמר בחיך נלבב: "הא! השכינה שורה כאן...". בהטעימו: "הרי מצות כיבוד אב ואם כמוה קבלת פני השכינה, הן כך אמרו חז"ל (קידושין ל, ב): 'בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו, אמר הקדוש ברוך הוא: מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם וכבדוני'. ממילא כשאבא שלך כאן הרי אתה זוכה להביא לכאן את השכינה".

כך ייקר רבי שלמה זלמן בעיניו את גודל הזכיה שנפלה בחלקו לכבד אב! מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר, חידש חידוש גדול בגדרי כיבוד אב ואם

מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר, חידש חידוש גדול בגדרי כיבוד אב ואם, בשם אביו רבי אברהם זצ"ל, שהיה חתנו של הסבא מנובהרדוק, מרן הגאון רבי יוסף יוזל הורביץ זצ"ל:

מגדרי החיוב של כיבוד אב ואם מוטלת חובה על כל אדם מישראל, לתור אחר מעלה ומידה מיוחדת שניחון בה אביו. כך נהג אביו עצמו, שהיה מתבונן כל ימיו למצוא מעלה מיוחדת שהצטיין בה אביו יותר מכל אדם. עד שמצא שהיה חד בדרא בהתמסרותו לתלמידים. הוא היה מלמד דרדקי בעירתו והיה מסור לחניכיו בכל לב, והגיע למסקנא כי יתכן שהיה חד בדרא בהתמסרות לתלמידים.

בספרו 'שיחות מוסר' (עמוד קו) מסביר רבי חיים את ההבנה בדבר: "מעולם תמהתי למה היה צריך אבי מורי ורבי ז"ל לזה? עד שעמדתי על טעמו של דבר, והוא; כי עיקר מצות כיבוד אב ואם הוא לכבדו בכבוד אמיתי, ולא יתכן לכבד את אביו כיבוד אמת אם לא יהא אביו נכבד בעיניו. על כן חייב הבן לחפש ולמצוא מעלות מיוחדות ונכבדות באביו, ועל ידי כך יהיה נכבד בעיניו, ויהיה הכבוד שמכבדו כבוד אמיתי, ובזה יקיים מצות כיבוד אב בשלימות".

(מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

# עברו להם שלוש שעות של לימוד רצוף ואז אמרתי להם להסתכל בשעון. כולם היו בהלם מוחלט! הם לא שמו לב שעבר כל כך הרבה זמן, הם לא הבינו איך הזמן עבר בלי שהם ירגישו בכך...

פעיל 'אחינו' הרב ישראל דחבש, בשיחה על השמחה הגדולה ששוכנת בליבם של לומדי התורה ומקרבת אותם לאבינו שבשמים.



## אלעזר גולדברג

בימים אלו, ימי ההכנה לקבלת התורה, קיימנו שיחה מיוחדת עם פעיל 'אחינו' הרב ישראל דחבש שליט"א וביקשנו לשמוע על כוחה של תורתנו הקדושה שקיבלנו מהר סיני וכיצד היא מכניסה שמחה ועונג רוחני ללב ומעוררת את לומדיה, גם אם מדובר בכאלה הרחוקים מאוד מעבודת השם, להתקרב לבורא יתברך ולשמירת מצוותיו. גם הפעם נענינו במאור פנים ושמענו מפיו דברים מחזקים כשהוא ממחיש זאת בדוגמאות מוחשיות מנסיונו רב השנים בקירוב בני הנוער החילוניים לדרך התורה והמצוות.

אתחיל כדרכי בסיפור מהחיים, פותח הרב דחבש בחיך. אצלנו במדרשיה במודיעין מתקיימים שיעורי ערב מדי יום בהם משתתפים עשרות נערים שצמאים לשמוע דברי אלוקים חיים בלימוד הגמרא. מתוך קבוצת הלומדים ישנם כאלה שמתקדמים ומתחזקים ולהם אני מוסר שיעור נוסף לתוך השעות הקטנות של הלילה ובו אני מעמיק איתם יותר בהבנת הגמרא וגם לומדים יחד סוגיות יותר מורכבות, כאלה שלומדים בישיבות. נערים אלו נכנסים לאחר תקופה לשיבות, שם הם מתעלים במשך מספר שנים ואז עולים לשיבה גדולה למצוינים והופכים ברבות הימים לאברכים תלמידי חכמים.

היה אצלנו נער אחד כבן שש עשרה שראיתי עליו שהוא מסוגל ללמוד ולהבין טוב את הגמרא וביקשתי שישאר גם לשיעור ההמשך, אך הוא אמר לי שמרגיש שאינו מסוגל ללמוד במשך הרבה זמן. ניסיתי לשכנע ולהפציר אבל ללא הועיל. החלטתי לקחת אותו עם עוד כמה נערים לשיבה. נסענו יחד לשיבה בפתח תקוה ושם ישבנו ולמדנו יחד בשעות ה'סדר' בערב. עברו להם שלוש שעות של לימוד רצוף ואז אמרתי להם להסתכל בשעון. כולם היו בהלם מוחלט! הם לא שמו לב שעבר כל כך הרבה זמן, הם לא הבינו איך הזמן עבר בלי שהם ירגישו בכך... כמובן שמאותו יום הנער השתתף בכל שיעורי ההמשך וזכיתי לראות כיצד הוא צומח ומתחזק בכל יום של לימוד גמרא.

איך מתרחש נס שכזה, שנער שבא מבית חילוני ומבית ספר חילוני, מתחיל ללמוד עד ששוכח מעצמו ומהסובב אותו? ההסבר לכך הוא רוחני ובמשקפיים גשמיות קשה להבין אותו עד הסוף. כאשר נער יושב ולומד תורה והוא אינו לומד בשביל לצאת ידי חובה, או כי מכריחים אותו, הוא מקבל תחושה של שובע פנימי ש'ממגנט'

אותו אל התורה. לאותו נער יש שפע של הנאות ומשחקים מחוץ לכותלי בית המדרש ובכל זאת הוא מרגיש ריקנות בלב וכאשר הוא לומד תורה, היא ממלאת את אותה ריקנות ומשביעה אותו ובכל יום מחדש הנפש שלו רעבה וצמאה לשוב ולעסוק בתורה ולכן אינו יכול לוותר על דבר כזה בעד שום הון שבעולם. אומרים שמי שלא לומד תורה לא יכול להבין את ההרגשה הזאת, אבל אני רואה זאת בעיניים שלי כל יום מחדש!

## הם מרגישים שבלב שלהם יש חלל וזה גורם לעצבות ודיכאון

אנו יכולים לבחון את הריקנות בעולם החילוני דרך המוזיקה המקובלת אצלם. ברוב ככל השירים החילוניים יש טקסט שמדבר על דיכאון ועצבות, מספרים בהם על החיים הקשים שעוברים עליהם ועל התקווה שנכזבת בכל פעם מחדש. זה אכן נכון, כי באמת למרות ההנאות הרבות של העולם הזה שנגישים להם כל הזמן, הם מרגישים שבלב שלהם יש חלל וזה גורם לעצבות ודיכאון. מאידך - התורה היא מרפא לנפש, כמאמר הכתוב: "תורת השם תמימה, משיבת נפש", מי שלומד מרגיש פתאום שכיף לו, כל הרגשת העצבות שלו נעלמת. מי יוכל לוותר על הרגשה כזאת? לכן הנערים שלומדים אצלנו במדרשיה כל כך נהנים ורוצים להמשיך

# הוא תכף ספר במהירות, ועם סיום הספירה התקיים בו אזל סומקא ואתי חיוורא, הוא הלבין כמו הקיר, ולחץ מידיית על לחצן מצוקה קטן שהיה קיים בשולחנו. באותו הרגע ננעלו שערי הבנק ושוטרים חמורי סבר בדקו בכיסיהם של כל הנוכחים, זה הרי לא יתכן כי נעלמו שבעה שטרות.

על ימי ספירת העומר וקדושים תהיו



מאת: הרב צבי גטקר

קְדוּשִׁים תְּהִינּוּ פִי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' (יש ב)

'קדושים תהיו' זו מצוה עם משמעות גבוהה מאוד. נראה לנו שהיא גבוהה מאיתנו, אבל הח"ח מציין שבכל יום אנו מדגישים שזו מטרת התורה והמצוות, כמו שאנו אומרים בכל יום 'למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי - ומה המטרה - והייתם קדושים'.

אמנם כן, זוהי מטרה גבוהה, אבל אין להיבהל, הבקשה איננה שנהיה כבר כעת קדושי עליון ושרפי קודש, אלא שנתרומם, אנחנו עצמנו, לא שנקפץ לגבהי מרומים, אלא שנקדש את חומריותנו, עוד ועוד.

וזה גם מהות ימים אלו

כמו כולם גם אני נעמד בהתרגשות לאחר תפילת מעריב, אומר 'ויהי נועם' ופורץ יחד עם כולם בברכה נרגשת, שבסיומה אני מכריז באיטיות ובקול רם, היום עשרים יום ל/בעומר!.

אבל את האמת אגלה לכם, הרבה חיפשתי להרגיש באמת את מה שכנראה כולם סביבי מרגישים, כי אני בשונה מכולם, לא הצלחתי כ"כ להתרגש מעצם אמירת ה"היום עשרים יום", יותר התחברתי למשל כשראיתי שכתוב למטה 'יסוד שבהוד', זה כבר מושגים שמעלים אותך טפח מעל הקרקע, להבין ולחוש שאנחנו והימים שלנו לא סתם חומריים, אלא אנו פועלים ומשפיעים למעלה למעלה, בספירות קדושות, אבל את עצם אמירת 'היום כך וכך' פחות התרגשתי. והיה חבל לי.

בכלל התקשתי, אם פשט המצווה הוא כמו שהרוקח מבאר שידעו העם שבשדות מתי יחול חג השבועות, א"כ מדוע על כל אחד מישראל לספור? למה לא שהב"ד יספור, כמו שבית הדין מקדש את החודש, כך שבכל יום יתכנסו בית הדין ויספרו את ימי העומר, מדוע כל יהודי צריך לספור את זה בעצמו?.

ואם הטעם הוא כמילותיו הידועות של החינוך 'כעבד ישאף צל' שסופר ומצפה מתי כבר יצא לחפשי, אז מה נפשך, אם ההרגשה של האדם היא כשל עבד ישאף צל, הרי וודאי שהוא סופר, ואם אני לא אוהז עדיין שמה, מה יעזור שאספור?.

**הוא סיפר לי כי זקנו ה'בבא סאלי'**

כך התקשתי וחיפשתי עד שפגשתי בהגאון ר"י בוסו שליט"א נכדו

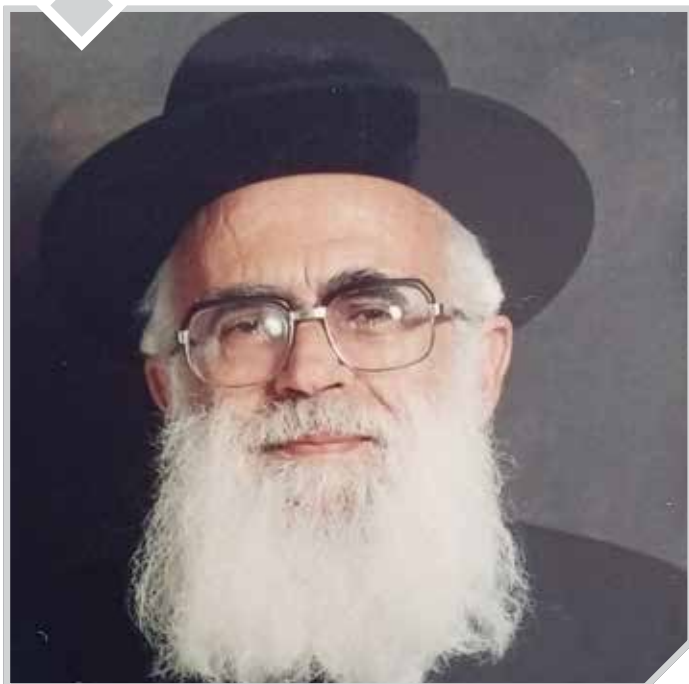
של הגה"צ רבי ישראל אבוחצירה, והוא חיבר אותי לימים אלו. הוא סיפר לי כי זקנו ה'בבא סאלי', היה מבאר במהלכיו, כי ספירת העומר אינה רק אמירת היום כך וכך, אלא מכריזים בתחילת היום מהו היום, ומכאן ואילך זה מהותו של יום, היום הוא אינו יום רגיל, היום הוא עוד יום מימי הספירה ולא סתם עוד יום מימי הספירה אלא היום אחד עשר יום לעומר!.

עד כדי כך, שסבא - הוא מספר - היה חוזר לעצמו מידי פעם במשך היום בהתרגשות ואומר, "אה, היום עשרה ימים בעומר, היום עשרה ימים בעומר שהם שבוע אחד ושלשה ימים", לפעמים, הוא מספר בחיך, סבא היה בא לבקר אותנו או אנחנו אותו, והוא היה פותח את הדלת ואומר כממתיק סוד, ילדים היום.. וכולנו היינו מנסים לנחש איזו הפתעה תהיה היום, אולי טיול אולי מאכל טעים, אבל סבא היה מחייך חיוך גדול נכנס עוד פסיעה פנימה ואומר, ילדים, היום, היום חמשה ימים בעומר!.

ודברים אלו מבוארים בכתב והקבלה, אשר בביאורו כותב כי ספירה היא משני לשונות, א, מלשון סופר את צעדיו, כלומר עוקב ובודק, הספירה אינה מחמת שחשים את חג השבועות הממש ובא, אלא בספירה עצמה אנחנו מצווים להתחבר ולחוש את קדושת הימים המתקרבים, הספירה עצמה היא אמורה ליצור את הצפייה לקבלת

# אחרי מלחמת ששת הימים שכבשו את הכותל, בא אחד השכנים בהתרגשות גדולה כשבידו עיתון חילוני ואבא פתח את הדלת ואמר לו, שהוא לא יכול בשום אופן להכניס את העיתון מעבר למפתן הדלת ואפילו לא באופן ארעי ביום כזה משמח

דברים לזכות אבי מורי הרה"ג רבי משה חיים בירנצוויג זצ"ל הכ"מ



מאת: הרב בנימין בירנצוויג

וְהִתְקַדְּשִׁיתֶם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים (כ, ז)

על הכפלות הנאמרת בפסוק זה, "והתקדישתם - והייתם קדושים" כבר עמדו חז"ל (יומא לט) אדם מקדש עצמו מעט, מקדשים אותו הרבה, מקדש עצמו למטה מקדשים אותו למעלה, מקדש עצמו בעוה"ז מקדשים אותו לעולם הבא.

חז"ל באו להדגיש כאן שמלבד המצוה "והתקדישתם" - להשמר מלחטוא ולהיות קדוש, יש מצוה "והייתם קדושים" - לעשות מעשים וגדרים בעצמו כדי להיות קדוש!

ענין גדול זה כבר מצינו גם בפרשת השבוע הקודמת על הפסוק "ושמרתם אתם את חוקותי וגו'" המילה 'אתם' לכאורה מיותרת? שהרי המילה "ושמרתם" משמעותה תשמרו אתם! וכבר הקשו כן במפרשים ופרשו כל אחד לפי דרכו. ומבואר יסוד זה, שבאה התורה בזה ללמדנו, שבכל הקשור לשמירה והתרחקות מתועבות וחטאים, האדם מצווה לא רק להשמר מעשיית חטאים ותועבות, אלא להוסיף משמרת למשמרת, לעשות תחבולות מעצמו למען תרחק נפשו מכל התועבות שעושים הגויים, רק זו הדרך להנצל ולהיות שמור, ולא די רק בדיעה שיש להשמר מהם אלא להוסיף משמרת והרחקות למען הדברים יחקקו בליבו ויוספו חומה למשמרתו.

אבי מורי הרה"ג רבי משה חיים בירנצוויג זצ"ל הכ"מ, היה ידוע מנעוריו כבעל כושר הסברה מרתק, ואף כנער צעיר בשכונת נוה שאנן בתל אביב שלפני קום המדינה, היה אוסף את הילדים שהסתובבו אחר הצהרים, והיה סכנה שיסתובבו במקומות שאינם ראויים, ומוסר בפניהם הלכות ודברי מוסר וכך היה מרתקם לבית המדרש, ורבים זוכרים לו את התקופה הזאת שנתנה להם חיות רוחנית לכל החיים, ואף זכורני שהגאון המופלא רבי משה שפירא זצ"ל פגשני ואמר לי שאבי זצ"ל הכ"מ היה 'הרבה' הראשון שלו, ולפליאתי על הדבר כיון שהיו די קרובים בגילם אמר לי, שהוא שמע ממוני שיעורים בתור נער כשהיה אוספם אחה"צ לבית המדרש לשיעורים ושיחות חיוק.

סיפר הגאון רבי שמעון שרייבר שליט"א ראש כולל ות"ח חשוב, שהוא היה גר בילדותו בשכונת בצרון בתל אביב: אני זוכר שר' משה חיים זצ"ל היה מלמדנו כל יום בערב שיעורים ושיחות [רב שהכונה הרב נחום גולדשמיט זצ"ל קרה אז לאבי זצ"ל שהיה מיד

לאחר נישואיו, שיבא לשכונת בצרון ויפתח ישיבת ערב לילדים הרבים המסתובבים אחה"צ והערב חוסר מעש והסכנה לרוחניותם בימים ההם היה רבה מאד, בפרט שרבים היו בנים למשפחות לא חרדיות לגמרי, וגם החרדים לא תמיד היו חזקים מדאי ברוחניותם], והילדים היו מעריצים גדולים שלו כי היה לו כושר הסברה נפלא והצליח לרתקם בשיעורים וסיפורים, ובסוף כל יום כשהיה חוזר לביתו בבני ברק היו כל הילדים מלוים אותו לרחוב המסגר שם היה קן 54 האגדי לבני ברק, ובדרך הוא היה מספר לנו סיפורים על תקופת לימודו בישיבת פוניבז' ועל קרבתו למרן החזו"א ולאדמו"ר הבית ישראל מגור, וכולם היו מרותקים, והיה שם לוח מודעות של תרבות קלוקלת שהיה באזור, וכל יום הוא היה עוצר ליד המודעה, והיה אומר לנו לירוק ואז לומר איתו ביחד בקול "שקץ תשקצנו ותעב תעבנו כי חרם הוא", והדבר הזה החדיר בנו כזו יראת שמים כי אמר את זה בכזו רצינות ואמת שזה חדר לנו בעצמות, והיה מביננו שההורים שלהם היו הולכים בעצמם למקום זה בערב רח"ל עד כדי כך המצב היה קשה ברוחניות, והוא הצליח באופן זה במידת האמת שבו להחדיר בנו את האור שבתורה והחושך שבתועבות הרחוקים מחיי הדת, ובזכות זה אני וכל חברי גדלנו ליהודים יראים ושלמים

ובנינו בתים של תורה ויראה.

תלמידיו הרבים מתקופת לימודו בשיבת תל אביב, מספרים על דרכו להחדיר בהם את המיאוס מהבלי ושיקוצי העולם, שלצערם היו צריכים לעבור כל יום בדרכם מבני ברק לתל אביב דרך הרחובות הראשיים שבהם היו מודעות ופרסומות שאינם ראויים, ואבי זצ"ל כשהיה רואה מרחוק איזה פרסום שאינו ראוי היה מבקש מנהג ההסעות שישנה את המסלול ולפעמים המסלול התארך בעשרים דקות והכל היה שווה שח"ו לא יראו התלמידים מראות שאינם ראויות לנפשם, ולפעמים כשהיו עוברים ליד מקום קלוקל שהיה ממוקם ברחוב ז'בוטינסקי היה אומר להם להוריד את העיניים כדי לא לראות מקום טומאה, וזה החדיר להם בלב עמוק את התיאוב והשיקוץ מכל הבלי הטומאה שהיו אז ברחובות.

בנותיו הגדולות היו מספרות שבתקופות של אחרי קום המדינה והמלחמות שאחרי כן, שעדיין לא היתה ספרות חרדית כמעט, ורבו הספרים החיצוניים בין בתי החרדים, אבי זצ"ל עשה כל מאמץ כדי שהם לא יצטרכו להחשף להם, והיה קונה כל ספר חרדי שיצא

העיקר שלא יצטרכו לספרות חיצונית קלוקלת. וסיפרה ביתו הבכורה שאחרי מלחמת ששת הימים שכבשו את הכותל, למחרת בא אחד השכנים בהתרגשות גדולה ודפק על דלת ביתם כשבדו 'העיתון של המדינה' עיתון חילוני שלכל אורכו היה מרוחה התמונה המפורסמת של החיילים המתרפקים על אבני הכותל דקות לאחר שחרורו, והוא התרגש ורץ לדפוק על דלת ביתנו כדי לשתף אותנו בהתרגשות הגדולה ששררה אז בכל בתי ישראל, ואבא פתח את הדלת ואמר לו, שהוא לא יכול בשום אופן להכניס את העיתון מעבר למפתן הדלת ואפילו לא באופן ארעי ביום כזה משמח, והוא יצא לחדר מדרגות וראה את התמונה וחזר הביתה, ואנחנו הבנות קבלנו מזה חיזוק עצום בשמירה החזקה שצריך מכל דבר שאינו לפי רוח חכמים ולא להתיר גם בזמנים שנראה שרק היום כזה ארוע מותר.

כך לימוד אבי זצ"ל את בניו ואת תלמידיו לשמור משמרת למשמרת כדי לקוץ ולתעב את חוקות הגויים, בפרט בתקופות ההם שהבלבול היה גדול והחיזוק והמשמרת היו נחוצים עד מאד, והנהגה זו נחרתה בלבבותם ורממה אותם לחיי נצח מרוממים.

## המשך מעמוד 21 | הרב צבי גטקר

צודק אבל אני אדם מרובע כפי שאתה מיטיב לראות...  
כך ספרתי כהרגלי, ובאורח נדיר ביותר, בדיוק אז, לאחר צעקותיו, כשהוא עוקב אחרי במבטו הכועס,

אני מגלה לתדהמתי כי חסרים לא פחות משבעה שטרות!  
בחיוך מר הגשתי לו חזרה את החבילה ואמרתי לו, כעת הגיע זמנך להיות אדם מרובע..

הוא תכף ספר במהירות, ועם סיום הספירה התקיים בו אזל סומקא ואתי חיוורא, הוא הלבין כמו הקיר, ולחץ מידית על לחצן מצוקה קטן שהיה קיים בשולחנו.

באותו הרגע נגעלו שערי הבנק, ושוטרים חמורי סבר בדקו בכיסיהם של כל הנוכחים, זה הרי לא יתכן כי נעלמו שבעה שטרות.

סוף דבר החתימו אותי על פרוטוקול המתאר את הספירה שעשיתי ועוד דברים ביוקרטיים, מסרו לידי חבילת שטרות חדשה, שגם אותה כמובן ספרתי... ושולחתי לביתי כאדם חכם ולא מרובע טיפש..

למה כסף אדם סופר לבד, ולא סומך על הכספומט או על מכונת הספירה של בנק ישראל.

כי אם יחסר ההפסד לא יהיה של הבנק אלא של האדם עצמו.  
זה המטרה בספירת העומר, שתחוש, כי ההכנה לקבלת התורה, היא לא איזו התקדמות בימי השנה ככל מועד, אלא כאן מדובר על קבלת הורה, שלך, וככל שתספור יותר מדויק, יותר עם לב, כך תקבל יותר תורה.

וזה גם הציזי, "קדושים תהיו". לא בבת אחת, אבל זה מוטל עליכם, אל תחכו שהקדושה תעטוף אותכם, אלא ככל שאתם תהיו, שהווייתכם תהיה יותר סביב התורה והמצווה, הרי שיום אחר יום מצווה אחר מצווה, עוד מילה תורה, עוד מעשה טוב, והנה אתם קדושים.  
ועל ידי זה יושפע עלינו ובכל העולמות שפע רב.

התורה, כמו מישהו שעוקב אחרי מישהו ולא רוצה לאבד אותו אז הוא שומר וסופר את צעדיו, כך אנחנו סופרים את הימים וחיים אותם במשך כל היום.

ומדוע כאו"א צריך לספור בעצמו, מבאר הכתב והקבלה, כי ספירת העומר היא גם מלשון "ספיר ויהלום", וכסף סופרים לבד.. לא סומכים על אף אחד!.

אתה רוצה לקבל קבלת התורה. א"כ אתה עצמך צריך להתייחס לימים, ולספור אותם בעצמך.

## המעשה שמספר הגאון רבי משה קפלן שליט"א מבני ברק

מה נפלא להחדרת הדברים של הכתב והקבלה לליבנו, המעשה שמספר הגאון רבי משה קפלן שליט"א מבני ברק.

לפני שנים רבות, מספר ר' משה, לצורך הגמ"ח שאנו מנהלים, ניגשתי לבנק ישראל בכדי לקבל סכום מזומנים גדול.

הפקיד אישר את פרטי, ומיד לאחר הבירור מסר לידי חבילת שטרות מגוהצים אגודים בסרט נייר שלוגו 'בנק ישראל' מוטבע אליהם, ואמר לי כאן יש את הסכום שאותו ביקשת.

אני כהרגלי פניתי מעט הצידה פתחתי את סרט הנייר והתחלתי לספור את השטרות.

הפקיד הגאה נהיה אדום ואמר לי 'אדוני, אינך מתבייש??', אתה יודע היכן אתה נמצא?, כאן זה בנק ישראל לא גמ"ח, אם קיבלת חבילה של שטרות ארוזים אתה צריך להיות סמוך ובטוח כי הם ספורים ואין כאן רמיה או טעות'.

אבל אני לא התרגשתי מרגזנותו, ואמרתי לו ביבושת, יתכן ואתה

# בכל ליבי רציתי לגלות את הסוד, אולי יש איזו נוסחת פלא שיכולה להועיל גם לי ולילדי?.. האברך היקר שלצידי לא נבהל מהשאלה, ניכר שגם הוא מבין שהתנהגותו אינה שיגרתית. הוא רק טען לי שסיפור קטן עומד מאחורי הדברים והוא מוכן בחפץ לב לספר לי אותו בזמן יותר נוח ובשעה בה המוח והלב יהיו יותר נכונים לקלוט.

הסיפור המיוחד על האברך שאור גדול זרח מפניו



מאת: הרב ישראל היימן

קדשים תהיו (יטב)

זה היה באחד מימי ערבי הפסח דהשתא. האפיזודה הייתה זהה לכל שנה... אני יושב בגינה העירונית שנבחרה בקפידה על ידי עוללי הנמרצים וסופר את השעות עד לשעת ארוחת הערב שמשום מה עוברות לאט מהממוצע.

הימים העמוסים ביותר בשנה. קניות, נקיונות, סידורים נמרצים, וכעת במצוות בני ביתי אני עוסק בלהעסיק את ילדי ומשתתף בכך במאמץ המלחמתי לקראת היעד הנכסף - בית נקי לפסח מוקדם ככל האפשר. לידי יושב אברך יקר שכמוני ממש מנסה להעסיק את זאטוטיו במגוון המגלשות והנדנדות שיש לגינה העייפה להציע, רק שלא כמוני בכלל, אור גדול זורח מפניו. כנגד כל אנחה שלי הוא מפליט נשיפת התפעלות, כל פעם שאני חוזר בגרירת רגלים מעוד נדנדוד נמרץ או התפעמות מעושה מתעלול זה או אחר של אחד הזאטוטים אני רואה אותו רץ ממטלה למטלה. כאילו הוא לא עשה קניות כל הבוקר ולא היה ער עד לשעות הקטנות של הלילה, כאילו עור כפות הידיים שלו לא סדוק מאקונומיקה ושאר מרעין בישין הנפוצים בימים אלו, כאילו כל משאת נפשו עכשיו היא להיות כאן בין עשרות עד מאות הילדים המתרוצצים לכאן ולכאן ולקום אינספור פעמים מהספסל...

אני מכיר אותו, הוא מתפלל איתי באותו בית כנסת, ילדיו לומדים עם ילדי באותם מוסדות, אין לו שום דבר מיוחד שאפשר לחשוב עליו, אני מניח שהוא נמצא באותו מצב כמוני, לא ברור לי מה החיות הגדולה שאופפת אותו. לא שאני מתרעם על חלקי ח"ו, אבל אלו ימים סוחטים ומעייפים ועד לרגע זה לא מצאתי פסול בלהיות עייף או חסר כח אל מול המציאות.

שעה ארוכה עברה עד שכמעט וגמלה בליבי ההחלטה שלית דין בר נש!

בשלב מסוים בו ישבנו שנינו על הספסל במנוחה שבין ההתרוצצויות שחתי בפניו את תמיהתי ואת הגיוני ליבי: "וכי אתה לא עובד קשה בימים אלו? מאיפה החיות הזו? מה הכח שמניע אותך?" בכל ליבי רציתי לגלות את הסוד, אולי יש איזו נוסחת פלא שיכולה להועיל גם לי ולילדי?..

## האברך היקר שלצידי לא נבהל מהשאלה

האברך היקר שלצידי לא נבהל מהשאלה, ניכר שגם הוא מבין שהתנהגותו אינה שיגרתית. הוא רק טען לי שסיפור קטן עומד מאחורי הדברים והוא מוכן בחפץ לב לספר לי אותו בזמן יותר נוח ובשעה בה המוח והלב יהיו יותר נכונים לקלוט.

בין מנחה לערבית של אחד מימי חול המועד זימנתי את עצמי אל ספסלו של ידדי, "באתי לשמוע את הסיפור", הזכרתי לו. נכון, הוא הרים את העיניים מהספר בו עסק, פריעת בעל חוב מצווה... הבה ואספר לך.

אינני יודע אם אתה יודע, פתח. בילדותי לא גדלתי כמו ילדי שלי... משפחה מסורתית חמה ותמימה הייתה המצע עליו גדלתי. עד גיל בחרות, היהדות הייתה בשבילי פולקלור נחמד ויפה בו עושים קידוש ואוכלים מצות יושבים בסוכה וצמים בכיפור, כשכל זה לא נוגע לשאר החיים שהתנהלו ללא מפריע בקו מקביל. כלומר יכולנו לשבת בסוכה ולאכול סעודה של חג ראשון כשמוזיקה דולקת באין מפריע או לעשות קידוש ב'שישי בלילה' ולאכול ארוחה שד' ירחם ובשר וחלב משמשים בה בערבוביה...

כל זה היה עד שגיליתי את האור. לא משנה איך והיכן, זה נושא



לסיפור נפרד, אבל גיליתי את האור העצום של התורה והמצוות במלוא העוצמה. לקח פחות מחצי שנה עד שאני וכמעט כל משפחתי שהלכו בעקבותיי חזרנו בתשובה שלימה. נכנסתי לשיבה, אחי ואחיותי גם הם עברו למוסדות תורניים מובהקים, אבי שליט"א ואימי לאו"ט מצאו רב שאיתו הם התייעצו בכל צעד ושעל והבית הפך מהר מאוד לבית חרדי לכל דבר ועניין.

למעשה, הסיפור אותו אני רוצה לספר לך מתחיל רק עכשיו. כמעט שנה לתוך החזרה בתשובה כאשר אני כבר עומד לעבור מהשיבה למתחילים בה למדתי לשיבה קדושה וחשובה, מחשבות נוגות התחילו ללוות את ימי ובעיקר את לילותיי. חשתי שאני לא יכול לעשות את הצעד המכריע ולהיכנס סופית לשערי עולם התורה כשקופה של שרצים מאחורי גבי... שנות ילדותי ובחרותי בהם לא ידעתי על מהותם של המצוות ואופן קיומם בהם לא נהגתי על פי רצון התורה בלשון המעטה, הכבידו על נפשי וערערו את מצב רוחי. בסתר התחלתי לחפש ספרים שמדברים על תיקונים לעבירות ועד מהרה גם מצאתי. לא בדקתי את מהותם של הספרים, את הסמכותם ואת שייכותם לרמתי הרוחנית דאז, כמובן שגם לא התייעצתי עם אף אחד מרבותי, פשוט יישמתי כל מה שקראתי...

לא אפרט כאן את רשימת הסיגופים אותם פירט האברך היקר כדי לא לתת רעיונות לאף אחד... אבל מדובר על דברים שכרוכים בסבל גופני ונפשי.

לא עבר זמן רב עד שחבר טוב שם לב, לא היה קשה לראות שמשוהו לא כשורה אצלי, החבר בדק ומהר מאוד העביר את הממצאים לראש השיבה. זה האחרון קרא לי 'ו'שבר' אותי מהר מאוד. סיפרתי לראש השיבה על הרגשותי ועל המסקנות המעשיות אליהם הגעתי. הייתי מוכן לוויכוח מר בו אני 'אלץ' להכריח את ראש השיבה להודות שאין מנוס רק להתנהג כמו שלמדתי מהספרים ההם.

## להפתעתי ראש השיבה לא התווכח

להפתעתי ראש השיבה לא התווכח. הוא אפילו הסכים איתי בכל ליבו. הוא הסכים שאכן חייבים לתקן את העבר. כשכמעט הבנתי שהוא מרוצה מדרכי החדשה ועל שפתותי כבר עמדה השאלה מתי אני כבר יכול לצאת לגלות רשמית כמו הגאון מווילנא, נעמד ראש

המשך מעמוד 20 | הרב ישראל דחבש

ולהרבות בלימוד ומוכנים אפילו להסתכסך עם חבריהם וקרוביהם כדי שיוכלו להמשיך ללמוד תורה ולא לחזור לחיי החולין המדכאים. על הפסוק "וגם הנפש לא תימלא" דרשו חז"ל שנשמת האדם מגיע ממקום גבוה ובלתי מוגבל ולכן גם אם יביאו לה את כל תענוגות העולם הזה, היא לא תתמלא ותחפש עוד ועוד, ומתי היא תתמלא? רק על ידי דברי תורה!

הפעם הראשונה שעם ישראל זכה לקבל את השמחה והעונג של התורה, היה בזמן יציאת מצרים וקריעת ים סוף. חז"ל מלמדים ש'ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי', היה שם

השיבה והוציא חומש מהארון.

הוא סיכם במילים קצרות. אכן, צריך אדם לקדש את עצמו בכל עת, בפרט אם הוא מגיע ממקום שמצריך תיקון, רק שנשאר לנו לברר איך עושים את זה על פי התורה הקדושה. הוא פתח את פרשת קדושים והחל להקריא בדרמטיות.

"וידבר ה' אל משה לאמור. דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלוהיכם."

חז"ל הקדושים שמפרשים את הפסוקים הללו מלמדים אותנו שמי שמתלכלך בעבירות צריך להתקדש ולהיטהר כיון שלא שייך לדבוק בה' יתברך שהוא קדוש בלא להיות קדושים בעצמו.

כאן הוא הפסיק את הנאום חוצב הלהבות. ראש השיבה הישיר אלי מבט ושאל: "לדעתך, מה צריך להיות ההמשך בפסוקים הבאים? רשימה של צומות וגלגולי שלג, שק על בשרנו ודליי קרח על ראשנו, הלא כך? הלא אלו מקדשים את האדם ומתקנים את כל קלקוליו!..." דקה ארוכה של דומיה.

לאחריה המשיך ראש השיבה. הפסוקים הבאים מתארים במפתיע משהו אחר לגמרי, מצוות 'רגילות', מכיבוד אב ואם ועד הימנעות משקר או עשיקת השכיר, דברים שגם השכל מחייב. איפה הסיגופים והתיקונים?

ללמדך!! שכל אותם המצוות שמסובבות אותנו על כל צעד ושעל הם ורק הם מקדשים את האדם. ניתן לעשות כל החיים מצוות ולהישאר פשוטים, ניתן להיות בעל חסד עצום או לכבד הורים כל החיים ולא להתרומם לשום מקום. רק שימת לב, להבין שהמצוות האלו אותם ציוונו הבורא יתברך רוצים אותנו מכל פגם ורעב, זה המפנה.

אם תחשוב כל פעם שאתה עושה חסד, כל פעם שאתה משיב אבידה או נמנע משקר או לשון הרע שבמעשה הזה אתה רוחץ את נשמתך, לא תזדקק לשום דבר אחר.

האברך שלידי סיים את סיפורו ואני הרגשתי כאילו אני צונח מאיזו פלנטה אחרת.

אתה מבין מאיפה אני שואב את החיות הזו? מה המקור שלי לקיים את כל אותם מצוות הנידושות ברגלי כל אדם בכח מיוחד? כל קימה מהספסל שם בגינה שקולה לגלגול שלג או לצום של ארבעים יום, לא שווה לעשות את זה בכוונה המתאימה?

גילוי שכינה שגרם לכל בני ישראל להתחבר עם הבורא יתברך, מה שכמובן גרם להם לעונג רוחני גדול מאוד. לאחר מכן פסק מהם גילוי השכינה והעם בא לפני משה לשאול מתי יזכו שוב פעם לכזאת תחושת שובע רוחני, הוא אמר להם: כעת זו היתה 'טעימה' קטנה ממה שתזכו להרגיש בסוף החמישים יום, במעמד קבלת התורה מהר סיני. מיד התחילו בני ישראל לספור את הימים עד מתן תורה ושם אכן זכו לקבל את התורה שכל כולה גילוי שכינה ומאז ועד היום אנו זוכים לטעום מהאור הגדול שלה שממלאת את לומדיה בעונג ושמחה רוחניים.

# הרב מבריסק זצ"ל היה אומר, שהגנבים, מלבד מה שהם רשעים - הם גם שוטים שהרי מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה, וא"כ אם נגזר עליהם שיהיה להם כך וכך כסף - הרי זה יכול לבוא אליהם גם בהיתר, ולמה להם להסתכן ולהרוויח את הכסף באיסור!?

הרב חנניה צ'ולק שליט"א בפנינים והארות לפרשת השבוע

לא תגנבו (י"ט י"א)

האיסור לגנוב הוא אף כשאין מתכוון לגנוב, אלא לצער חברו ולהשיב לו הכסף אח"כ, וכן אם נגנב ממך חפץ ומצאתו ברשות הגנב - אל תגנוב את שלך, אלא עמוד עליו ותוציאו בדין, שלא תיראה עליו כגנב.

הרב מבריסק זצ"ל היה אומר, שהגנבים, מלבד מה שהם רשעים - הם גם שוטים, שהרי מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה, וא"כ אם נגזר עליהם שיהיה להם כך וכך כסף - הרי זה יכול לבוא אליהם גם בהיתר, ולמה להם להסתכן ולהרוויח את הכסף באיסור! וביסוד זה ענה הגרי"ז מבריסק זצ"ל לאדם אחד ששאל על הגמ' "מזונותיו של אדם קצובים לו מר"ה ועד ר"ה חוץ מהוצאות שבת ויו"ט", לכאורה הגנב יש לו יותר ממה שנגזר עליו בר"ה, שהרי מרוויח מעצמו מה שלא נגזר עליו, ומהו שאמרו שכל אדם מזונותיו קצובים ואינו יכול להוסיף ממה שנגזר עליו? א"ל הרב, אין הדבר כן, אלא הפירוש בחז"ל הוא כך, על כל אדם נגזר להרוויח סכום מסוים במשך השנה, אולם באיזה דרך הוא יקבל, זה תלוי בו, אם האדם ינהג כשורה, הרי המזונות יגיעו אליו בדרכים טובות וכשרות, ואם לא ינהג כשורה, מזונותיו יכולים להגיע גם בדרכים שאינן כשרות.



## שלא יקלל לשום אדם, כדי שלא ייענש על ידו ותחזור לו הקללה

לא תקלל חרש ולפני עור לא תתן מכשול (י"ט י"ד)

מובא ב'שפתי כהן', דהכתוב בא להזהיר את האדם שלא יקלל לשום אדם, כדי שלא ייענש על ידו ותחזור לו הקללה, וכמו שמצינו שלבן טען שגנבו לו את הע"ז שלו, ויעקב עונה לו 'עם אשר תמצא את אלוהיך לא יחיה', ומאותה קללה מתה רחל, ולפי שהייתה קללת חנם - חזרה ליעקב. ולכך נתקצרו ימיו מחיי אביו 33 שנה, כמניין יחיה. וע"כ אומר הכתוב 'ולפני עור לא תתן מכשול', כי כשפותח פיו לקלל - מיד מקבלה השטן ומשטין בה, וע"ז הזהירו חכמינו בגמ'. שלא יפתח אדם פיו לשטן. (ולפני עור - הוא השטן שנקרא עור, והוא היפך סגי נהור, לפי שהוא כולו מלא עיניים). ואם יקללך אדם, לא תשמע לו, ותעשה עצמך כחרש שלא שומע.



## טעם איסור כלאים, מפני שכל הדברים הנבראים בארץ בין חי בין צומח יש לו כח ומזל למעלה

שְׂדֵה לֹא תִזְרַע פְּלִאִים (י"ט י"ט)

כתב ברבינו בחיי: טעם איסור כלאים, מפני שכל הדברים הנבראים בארץ בין חי בין צומח יש לו כח ומזל למעלה. וכל אחד ואחד נברא למינו, כי כן יסד המלך יתעלה במעשה בראשית שיהיה כל אחד ואחד למינהו. ומי שהוא מרביע או מרכיב שני מינים, הוא משנה ומכחיש מעשה בראשית. והוא עושה היפך רצון ה' שרצה להבדיל בין המינים. וכאילו מראה עצמו שהוא חושב כי לא יספיקו הנבראים שברא הקב"ה בעולמו, והוא רוצה להתחכם ולהוסיף עוד מינים מחודשים על כל מה שברא חי העולמים, ואיסור החרישה בשור וחמור ג"כ נמשך אחר טעם זה כי מנהג עובדי האדמה אחר חרישתם שיביאו הצמד לרפת אחת ויבואו לידי הרכבה להוליד מינים זרים משונים בתולדות להכחיש מעשה בראשית.

# הוא עלה על סולם, פרש את הבד על הקיר, ולפתע שמע קול צעקה נוראה ומיד לאחריה קול התנפצות כוס. הוא ירד בזריזות מהסולם וניגש אל הקשישה: "מה קרה, מדוע את בוכה? הכוס נשברה? מאום לא קרה!"



## "קדושים תהיו" - סיפור

את הסיפור הבא סיפר רבי צבי רפפורט שליט"א, תלמידו של רבי שלמה וולבה זצ"ל: בירושלים פועל מכון 'נר לאלף', המכשיר פעילים ורבנים ושולחם לתפוצות יהודיות ברחבי העולם.

הרב מאיר רובינשטיין (שם בדוי), האברך עליו נסוב הסיפור, התבקש ע"י מנהלי המכון לנסוע ל"ברונקס" שבמנהטן. אזור זה היה מאוכלס בעבר ביהודים שהגיעו לארה"ב לאחר מלחמת העולם הראשונה, אך במשך הזמן הצעירים עזבו את המקום ונותרו בו רק הזקנים. הוא התבקש להגיע למקום כדי להחיותו מהעזובה הרוחנית שפשתה בו... לאחר שהגיעו הרב רובינשטיין ורעייתו לארה"ב, הביאו אותם יהודי המקום אל בית הכנסת, שם אמור רבי מאיר לכהן כרב בית הכנסת.

כאשר נכנסו למקום, נדהם ונחרד רבי מאיר מרמת ההזנחה והעזובה במקום. את המקום הזה הוא צריך להחיות! חשב בלבו... זה היה חודשיים לפני פורים, והוא הגה ברעיון כי ישפץ את בית הכנסת, ולאחר מכן יעשה פרסום גדול ויזמין את הציבור לפתיחה המחודשת של בית הכנסת בפורים, בקריאת המגילה, ואז יארגן בבית הכנסת שיעורי תורה ועוד.

בעלי מלאכה שהוזמנו למקום עשו עבודה נפלאה. הם ניקו וציחצחו את המקום עד שהגיעו לתוצאה נפלאה: המקום זרח ביופיו! העבודות הסתיימו כשבועיים יום לפני חג הפורים. בימים אלו ירד בארה"ב שלג כבד במיוחד. במשך 3 ימים ירד השלג, ונערם ברחובות לגובה של כמעט 2 מטרים. התושבים היו תקועים בביתם והמתינו להגעת הרכב שמפנה את השלג. הרב מאיר שהה אף בביתו, כאשר כל מחשבותיו נתונות למצבו של בית הכנסת הישן.

לאחר שהשלג נמס, משהגיע רבי מאיר לבית הכנסת, חשכו עיניו. את פניו קידם ריח של טחב, ורטיבות רבה נראתה בבירור מעל ארון הקודש. השלג שנמס חדר דרך הקירות וגרם לכתם רטיבות ענק ומכוער בקיר המזרח. רבי מאיר מיהר להזעיק את הצבעי שאך זמן קצר קודם לכן צבע את המקום, אך משהגיע הלה למקום הסביר לרבי מאיר כי את הקיר לא ניתן לצבוע כרגע. יש לאפשר לו להתאווור ולהתייבש עד הקיץ, ורק אז ניתן יהיה לצבוע אותו. רבי מאיר המאוכזב לא ידע את נפשו. בעוד שבועיים אמור להתקיים טקס חניכת בית הכנסת המשופץ! בדרכו הביתה נתקלו עיניו בחנות המעמידה למכירה מציאות וחפצים משומשים מ'יד שניה'. בכניסתו לחנות צד את עיניו קטיפה בד גדול בגוון זהוב, ועליו רקמת 'מגן דוד'. לצד המגן דוד היו רקומות האותיות **EBG**. הוא החליט לרכוש את הבד ולתלות אותו על קיר בית הכנסת באופן שיסתיר את הכתם המכוער שעל הקיר.

שמח וטוב לב יצא רבי מאיר מהחנות, ונסע ישירות לבית הכנסת. בתחנת האוטובוס הסמוכה למבנה בית הכנסת ראה רבי מאיר אשה מבוגרת בעלת מראה יהודי. היא התקדמה בזריזות בעזרת מקל הליכה לכיוון אוטובוס שהתקרב לתחנה ונקשה על דלתו, אך הנהג התעלם ממנה ומיהר לנסוע, מותיר אותה המומה ועזובה. רחמיו של רבי מאיר נכמרו על האשה. הוא עצר לידה ושאל אותה: "לאן את צריכה להגיע, גברת?" - "לניו ג'רסי", השיבה. לפחות שעה וחצי נסיעה... "מתי אמור להגיע האוטובוס הבא?" שאל רבי מאיר - "בעוד שעתיים", השיבה האשה. "ומה תעשי בינתיים?" התפלא - "אחכה לו", השיבה האשה בפשטות. "בחוקן, בכפור???" נחרד רבי מאיר "לא כדאי לך! אני פה הרב של בית הכנסת. את יכולה לחכות בפנים. המקום חמים ואני אכין לך כוס תה חם". האשה השתכנעה ונכנסה לבית הכנסת. רבי מאיר נטל כוס זכוכית והכין תה חם, ומיד פנה לתליית הבד שקנה. הוא עלה על סולם, פרש את הבד על הקיר, ולפתע שמע קול צעקה נוראה ומיד לאחריה קול התנפצות כוס. הוא ירד בזריזות מהסולם וניגש אל הקשישה: "מה קרה, מדוע את בוכה? הכוס נשברה? מאום לא קרה!" אך לפתע הבחין כי האשה כלל לא מסתכלת על הכוס המנופצת. היא הביטה כמהופנטת על בד הפרוכת שנתלה זה עתה על הקיר. "מנין יש לך את הבד זה? רקום עליו **EBG**, הוא שלי!!! לפני 35 שנה נתתי את הבד הזה לבעלי, אך אז הפרידו ביננו הנאצים ימ"ש בשואה. זה שלי!!!" האשה מיררה בבכי ולא יכלה להירגע.

רבי מאיר שאל אותה בעדינות האם תרצה שיוריד את הבד ויחזיר לה, אך היא סירבה. העדיפה שישאר בבית הכנסת. רבי מאיר החליט לקחת את האשה הנסערת ברכבו לביתה שבניו ג'רסי, והבד אכן נותר בבית הכנסת. ימים חלפו וחג הפורים הגיע. ציבור גדול הגיע לבית הכנסת. היתה הצלחה אדירה! לאחר קריאת המגילה הוגש כיבוד כיד המלך והשמחה היתה גדולה. רבי מאיר חילק דפים שעליהם מודפסים זמני השיעורים, לחץ את היד של אחרון הבאים, וסוף סוף יכול היה לסגור את הדלת. לפתע, הגיע לאוזניו קול בכי. הוא התקדם לכיוון הקול וראה יהודי זקן, מבאי בית הכנסת, ראשו בין כפות ידיו והוא ממרר בבכי. הוא ניגש את הזקן ושאל בעדינות: "מה קרה לך?" הזקן הרים את ראשו, הצביע על הפרוכת וצעק בקול מר כשעיניו דומעות: "זה שלי!!!" "אשתי נתנה לי את זה לפני 35 שנה, ולאחר מכן הפרידו ביננו הנאצים ימ"ש בשואה. הפרוכת הזו שלי, מנין יש לך את זה???" רבי מאיר הצטמרר, לא ידע כיצד להרגיע את הזקן. הוא פנה אליו ואמר: "רציתי לספר

לך שהיה עוד מישהו שהתעניין בפרוכת הזו. היית רוצה לפגוש אותו? "" - "כן, אני מעוניין" השיב היהודי. רבי מאיר לקח את הזקן ברכבו לניו ג'רסי, ומשהגיעו - ביקש ממנו להמתין ברכב. הוא נקש על דלת אחד הבתים, והנה הקשישה פתחה לו את הדלת. היא הופתעה עד מאוד לראותו, ולשאלתה מה הוא עושה כאן, השיב: "פגשתי היום מישהו נוסף שהתעניין בפרוכת. הוא נמצא כאן. האם תחפצי לדבר אתו?" "כן, למה לא?" השיבה הקשישה. היא התיישבה על הספה והמתינה לבאים. לאחר דקות ספורות נכנסו רבי מאיר והיהודי הקשיש אל החדר. האשה תלתה עיניים משתאות בבאים, ולפתע נשמעה צעקה מפיה. היא קמה מהספה, וקראה בקול לא לה: "משה!!!!" הזקן הביט בה, ולפתע צעק: "בלה!!!", הם התקרבו זה אל זה, מתייפחים בהתרגשות, ונעצרו. כך עמדו זה מול זה, לאחר 35 שנות נתיק, כשרק ציווי התורה "... לא תקרב" מפריד ביניהם. מי כעמך ישראל גוי קדוש בארץ, אשריכם ישראל! (אמונה שלמה)

## חידות לפרשת השבוע:

- א. היכן נרמז בפרשה מה שנאמר במשנה באבות 'בן חמש שנים למקרא'?
- ב. מה הקשר בין האיסור שנאמר בפרשה 'לא תאכלו על הדם' ליוה"כ?
- ג. מה הקשר בין המצווה להדר פני זקן, לאיסור להונות גר?
- ד. איזו ע"ז היתה הדרך לעשותה ע"י איש ואשה ביחד?
- ה. על איזה דבר בפרשה אמר בן עזאי שיש כלל גדול מזה?
- ו. מהיכן נלמד בפרשתנו שיש מצווה להצדיק עליו את הדין ולומר על דבר רע 'ברוך דיין האמת'?
- ז. מדוע נקטה התורה את האיסור לקלל אדם מישראל דווקא על חרש ולא על מום אחר?

בראשו ואחד ברגלו, ובאמצע יש להם קשקש ואומר השבועה הידועה להם ומקשקשת האשה, והאשה רואה והאיש נשאל ואומר עתידות, ומפני זה נא' בפר' אוב וידעוני 'איש או אשה כי יהיה בהם אוב' לפי שנגמר הדבר ע"י שניהם.

- **תשובה לחידה ה.** בתורת כהנים עה"פ 'ואהבת לרעך כמוך', אמר רבי עקיבא: זהו כלל גדול בתורה, ישנו מאמר נוסף מן עזאי - דישנו כלל גדול מזה - 'זה ספר תולדות אדם', וביאר ה'חפץ חיים' דמצד הפסוק 'ואהבת לרעך כמוך' היית אומר דאדם שהוא בזוי יכול לומר לעצמו 'גם אני אבזה את חברי מפני שאיני מקפיד שמבזים אותי' אבל מהפס' 'זה ספר תולדות אדם', שמוזכר בו 'בדמות אלוקים עשה אותו' למדים כלל גדול מזה, כי את מי אתה מבזה - את חברך שהוא בדמות דיוקנו של מקום.
- **תשובה לחידה ו.** כתב ה'מושב זקנים' עה"פ 'בצדק תשפוט עמיתך' - אם באה עליך מידת הדין, מצוות עשה להצדיק עליך את הדין, וזהו 'תשפוט את עמיתך', דהיינו הקב"ה, ולברך 'ברוך דיין האמת' ובאותה שעה הקב"ה מתפאר למלאכי השרת, ולכן נהגו לומר בקול רם 'ואתה צדיק על כל הבא עלינו'.
- **תשובה לחידה ז.** כתב ה'כלי יקר' דהנה הדין הוא שאם סימא עינו של אדם - נותן לו דמי עינו, אבל אם חרשו - נותן לו דמי כולו, דהוא כמות, ולפי"ז הייתי אומר שחרש חשוב כמות גם ביחס לקללה, לכך נאמר "לא תקלל חרש", וב'באר מים חיים' כתב בשם ה'ריקנאטי' שידוע כמה גדול כח הדיבור והאותיות כשיוצאות מהפה עושות רושם ופועלות למטה, והטעם שנקט 'חרש' כי החרש חסר לו ג"כ כח דיבור, ומי שחסר מהדיבור מוכן לקבל היזק מן החוש החסר ממנו יותר ממקום אחר, ובשל"ה כתב דמש"כ כאן 'חרש' בא לרמז על הדין מלשון 'החרש והמסגר' דאמרו חז"ל דלמה נקרא שמם 'חרש' משום שהכל נעשים חרשים כשהם פותחים את פיהם - שאסור לקלל את הדיינים.

- **תשובה לחידה א.** כתב ה'אור החיים' (מקורו מהמדרש תנחומא קדושים י"ד) עה"פ 'שלוש שנים יהיה לכם ערלים ובשנה הרביעית קדש הילולים לה' ובשנה החמישית תאכלו את פריה', דהכוונה, על הבן הקטן 3 שנים יהיו אטומים שלא יצא מהם צפצוף תורה של פרי מאכל, דעד 3 שנים אין התינוק יכול לדבר, ובשנה הרביעית שמתחיל לדבר ילמדו לומר 'תורה ציווה לנו' ו'שמע ישראל', וזהו שנא' 'קדש הילולים לה'', ובשנה החמישית תאכלו את פריה' - זהו שאמרו 'בן חמש שנים למקרא' - דמאז צריך ללמדו תורה.
- **תשובה לחידה ב.** איתא בגמ' (סנהדרין ס"ג וכ"פ הרמב"ם): סנהדרין שהורגים את הנפש אין טועמים אותו היום כלום, שנא' 'לא תאכלו על הדם' כלומר - לא תאכלו על המתחייב דם להיהרג, וכתב ב'באר מים חיים' דמצא שזהו אחד הטעמים שגזרה התורה להתענות ביו"כ, שאם על נפש אחת מישראל נאסרו הסנהדרין מלאכול, כ"ש לאכול ביו"כ שכל נפשות העולם נידונים בו. וכן כתב 'רבינו בחיי' שמטעם זה ציוותה התורה להתענות ביו"כ דהוא יום הדין לדיני נפשות, כדי שלא תטרידנו אכילתו מלמצוא חפצו בדרכי התשובה והסליחה, דאם בנפש אחר הוא מוזהר מ'לא תאכלו על הדם', ק"ו שיש לו להיזהר בנפש עצמו שלא יפשע.
- **תשובה לחידה ג.** כתבו ה'אבן עזרא' והטור דלכך נסמך איסור הונאת גר אחר מצוות הידור פני זקן, לומר לך, כשם שאני מצווה אותך להדר פני זקן, שהוא תש כח, כך אני מצווה אותך על הגר שלא להונותו מפני שהוא בארצך והוא תש כח. והרלב"ג כתב טעם הסמיכות, דכשם שציוותה התורה לתת כבוד לאנשים שראוי להם מפני החכמה והישישות, כך ציוותה התורה שלא לבזות האנשים שתלויה מאחוריהם קופת שרצים.
- **תשובה לחידה ד.** כתב ב'ליקוט ראובני' (בשם מגילת סתרים) דענין אוב ומעשיו צריך איש ואשה שיעמדו על הקבר אחד

# הסכים האורח להצעה, וכך החלו שניהם לצעוק במחלקת השיקום בבית החולים עד שכל האחיות במחלקה נבהלו והגיעו בריצה, מתוך מחשבה שאירע דבר מה חלילה, כל המחלקה היתה 'על גלגלים'

הרב שלום יכנס מעלה זכרונות מאביו, המחנך ובעל המנגן הנודע 'רבי אלתר' יכנס זצ"ל.



היה זה בהושענא רבא האחרון, אבי מורי הכ"מ היה מאושפז בבית החולים ב'הדסה' להתאושש מהמזב הרפואי החמור שעבר עליו במהלך הקיץ הקודם, אז היה מורדם ומונשם במשך שבועות ארוכים. בחג הסוכות הוא כבר היה במצב טוב יחסית, יכול היה לדבר, לנהל שיחה עם אנשים, לעיין בספר ואפילו לשיר ולשמח יהודים.

הגיע לבקרו אחד מידידיו, יהודי יקר מחשובי תלמידי החכמים של 'הר נוף' שלמרות שמדובר ביום עמוס שיש תפילה ארוכה וצריכים להתכונן לחג, פינה לעצמו זמן ובא לשבת לצד מיטתו של אבא כדי לקיים מצוות ביקור חולים.

למראשותיו של אבא היתה תלויה תמונה של מרנא החפץ חיים, ועל כן החליט האורח לספר סיפור מהחפץ חיים תוך כדי שיחתם, וכך הוא סיפר.

היה זה בתקופה שמרנא החפץ חיים כבר היה זקן ושבע ימים, ולקחו אותו להינפש מעט בעיירת מרפא, בה שהה יחד עם מרן הגר"ש שקוף זצ"ל.

בשבת קודש, נתלהב לפתע מרנא החפץ חיים ואמר לרבי שמעון, שהוא מרגיש שיש הזדמנות להביא את הגאולה. "אם כל כלל ישראל יצעק בקול גדול שחפצים אנו בביאת גואל צדק, יעשה הדבר רושם בשמי מרום ויבוא המשיח לגאול את עם ישראל".

החפץ חיים לא הסתפק רק באמירה בעלמא, והידע שעז חפצו לצאת מיד במוצאי השבת, ולנסוע למרן הגאון רבי חיים עוזר גרודזינסקי זצ"ל, כדי ששניהם יחד יוציאו מכתב לכל תפוצות ישראל לקרוא בקול גדול לביאת המשיח.

אלא שהיו שם מי שניסו למנוע את החפץ חיים מהנסיעה בגלל שלא הבינו את גודל השעה וחשוב שמדובר בהתלהבות יתירה שלו בגלל הציפיה הידועה שהיתה לו לביאת המשיח, ובגילו המופלג אין זה כדאי לטלטל אותו בדרכים, כך שהנסיעה עוכבה ליום ראשון ולאחר מכן עוכבה פעם נוספת, עד שלבסוף כבר היה הכל מוכן לצאת

לדרך, אבל מרן החפץ חיים אמר שבינתיים כבר חלפה השעה, וכבר אין טעם בנסיעה זו.

שמע אבא את הסיפור, ואמר לאורחו הנכבד: אם כך, אולי עכשיו יש עת רצון נוספת? בוא נצעק שנינו, אתה ואני, נצעק שאנו רוצים שיבוא משיח וניגאל גאולת עולמים!

הסכים האורח להצעה, וכך החלו שניהם לצעוק במחלקת השיקום בבית החולים: "ריבנו של עולם, אנו רוצים שתביא לנו את המשיח ותגאל את עם ישראל", כך קראו שוב ושוב בצעקות רמות, עד שכל האחיות במחלקה נבהלו והגיעו בריצה, מתוך מחשבה שאירע דבר מה חלילה, כל המחלקה היתה 'על גלגלים', והיתה שם שמחת יום טוב גדולה מאוד.

למחרת פרצה המלחמה הקשה, או אז הצטרפו רבים לקריאה הזאת מכל הלב, כולנו רוצים שיבוא כבר משיח וניגאל גאולה שלמה במהרה!

## שמענו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'דף היומי בבלי',  
ה'עמוד היומי' ו'בדף היומי בהלכה'. כנסו לקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

## מדוע אסור להסתכל על הקשת? איזה חלק מהקשת צריך לראות בשביל לברך עליה?

בפרשת נח נאמר: "וַהֲקַמְתִּי אֶת בְּרִיתִי... וְלֹא יִהְיֶה עוֹד מַבּוּל לְשַׁחַת הָאָרֶץ... אֶת קִשְׁתִּי נֹתַתִּי בְּעָנָן וְהִיְתָה לְאוֹת בְּרִית... וְהָיָה בְּעָנְנֵי עָנָן עַל הָאָרֶץ וְנִרְאָתָה הַקִּשְׁתַּת בְּעָנָן". ותיקנו חכמינו ז"ל, שהרואה את הקשת, יברך: "ברוך אתה ה'... זוכר הברית [ו]נאמן בבריתו וקיים במאמרו". כלומר: נאמן בבריתו, שלא יבטל את הברית אף אם רבו הרשעים; וקיים במאמרו, שאף אילו לא כרת ברית על כך, היה מקיים את מאמרו לנח שלא יביא עוד מבול לשחת הארץ.



וצורת הקשת, כחצי עיגול, כעין הקשת שיוזרים באמצעותה חיצים. ואם צורת הקשת כחצי עיגול, אלא שחלקה מוסתר על ידי עננים, בניינים גבוהים, וכדומה, כך שאינו רואה את כולה - לדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל והגר"נ קרליץ זצ"ל, יברך עליה, ולדעת הגר"ח קניבסקי זצ"ל, לא יברך.

ולמרות שמוותר להסתכל על הקשת על מנת לברך עליה, אסור להביט בה יתר על המידה, משום שיש בה ממראה עצם כבוד השכינה, כפי שנאמר בספר יחזקאל, ב'מעשה מרכבה': "כַּמְרָאָה הַקִּשְׁתַּת אֲשֶׁר יִהְיֶה בְּעָנָן בַּיּוֹם הַהֵוא בְּיָמֵינוּ הַזֶּה הַקִּשְׁתַּת הַזֶּה הַזֶּה". והפליגו חכמים בחומרת הדבר ואמרו, שהמביט בקשת נענש בכהיית העינים.

ובנוסף - כתב הח"י אדם, שרצוי שלא לספר לאחרים על הופעת הקשת, משום שיתכן שהיא מהווה סימן רע - שהעולם ראוי למבול, ואין ראוי לפרסם בשורה רעה, כפי שדרשו חכמינו ז"ל על המפרסם בשורה רעה את הכתוב במשלי: "וּמוֹצֵא דְבָרָה הוּא כְּסִיל".



## לפני איזו פעולה רפואית אומרים את התפילה "שיהא עסק זה לי לרפואה"? ומה צריך המתעטש לומר למי שִׁמְבָרְכוּ 'לבריאות'?



בזמנים עברו, היתה אחת הפעולות הרפואיות השכיחות - הקזת דם. ואמרו חכמינו ז"ל, שהנכנס להקזת דם, יאמר: "יהי רצון מלפניך ה' אלקי שיהא עסק זה לי לרפואה, כי רופא חיים אתה". ולאחר ההקזה, יאמר: "ברוך רופא חולים". ויש דעות שונות בקשר לאמירת ברכה זו, האם לאומרה עם 'שם' או עם 'שם ומלכות', והמנהג למעשה לאומרה ללא שם ומלכות.

וכתבו הפוסקים, שיש לומר אמירות אלו לפני כל פעולה רפואית ולאחריה, כגון ניתוח, חיסון, וכיוצא בהם. ואף כשמדובר במריחת משחה על פצע, או בנטילת תרופה לשיכוך כאב, או בנטילת תרופות לרפואת הנפש - דעת הגר"ח קניבסקי זצ"ל שיש לומר אמירות אלו. ומטרתן של אמירות אלו היא, להביע את ההכרה שהרפואה אינה תלויה בפעולת הרפואה עצמה, אלא ברצון השי"ת לרפוא; וכבכל דבר, גם בענין זה אנו מבקשים את עזרת השי"ת שיהיה לתועלת. ומבואר מדברי הערוך השולחן, שאין חובה לומר אמירות אלו, וכן דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שטוב לאומרן, אך אין זה חיוב. ויש שנהגו לומר 'ברוך רופא חולים' בראותם חולה שנרפא.

ועד בענין אמירות לרפואה: חכמינו ז"ל אמרו, שבעבר לא היה אדם שחלה לפני מותו, אלא מי שהגיע זמנו למות, היה מתעטש ומת, עד

שביקש יעקב אבינו עליו השלום רחמים מלפני השי"ת, שאדם יחלה לפני מותו, ונענה. והוסיפו חכמים ואמרו, שמאחר והעיטוש היה סימן למוות רח"ל, צריך לומר לאדם שהתעטש: "חיים", כלומר, לברכו בחיים. ובדברי חז"ל והראשונים מצאנו שנהגו לומר למתעטש: "מִרְפָּא", או בארמית: "אַסוּתָא". וכן נוהגים בימינו לברך "לבריאות". ואין להפסיק באמצע הלימוד או באמצע אכילה לצורך אמירה זו. והמתעטש יענה לְמִבְרָכוֹ: "ברוך תהיה". ואחר כך יאמר המתעטש את הפסוק: "לִישׁוּעָתָךְ קָוִיתִי ה'"; וביאר השל"ה הקדוש, שהכוונה היא, שמתפלל להשי"ת: כשם שהושעתני, כן תושיעני.



## האם אדם הרגיל להתפלל מנחה במנין קבוע רשאי לעסוק בכל דבר בסמוך לזמן התפילה? איזו משמעות הלכתית יש לצפירה שלפני כניסת השבת?



חכמינו ז"ל אסרו לעסוק בעיסוקים מסוימים החל מכמחצית השעה לפני זמן תפילת מנחה, מחשש שמא העיסוק ימשך והתפילה תִשְׁכַּח. והם: סעודה; תספורת - הן שער הראש, והן שער הזקן; רחיצה במרחץ; עיסוק במלאכת עיבוד עורות, המכונה 'בורסקאות'; ודין בבית דין. וראה תקציר

למחר, בנוגע לעיסוקים אחרים.

ויש אומרים, שכל עיסוק שעשוי לגרום לשיכחת התפילה, אסור בסמוך לזמן תפילת מנחה. ויש אומרים, כי החשש להימשכות העיסוק, הוא רק בעיסוק שאין מפסיקים באמצעו - כגון סעודה ותספורת - ולא בעיסוק שמקובל לעסוק בו גם חלקים חלקים. ויש אומרים, שכל עיסוק משמעותי אסור בסמוך לזמן תפילת מנחה. והמשנה ברורה פסק, שבשעת הצורך ניתן להקל.

ישנן חמש דעות שונות בדברי הראשונים בנוגע לאיסור זה, ובאופן חריג - ארבע מתוך חמש הדעות הובאו בשולחן ערוך וברמ"א, והדעה החמישית הובאה במשנה ברורה. ואלו הן חמש הדעות: א. כל עיסוק מן העיסוקים הנ"ל, קטן כגדול, אסור סמוך לזמן מנחה גדולה'. ב. סמוך לזמן מנחה קטנה' הכל אסור, אבל סמוך לזמן מנחה גדולה אסור רק עיסוק מתמשך. ג. סמוך לזמן מנחה גדולה הכל מותר, וסמוך לזמן מנחה קטנה הכל אסור. ד. עיסוק מתמשך אסור אף סמוך לזמן מנחה גדולה, ועיסוק שאינו מתמשך מותר אפילו סמוך לזמן מנחה קטנה, ויתכן שאף לאחר שכבר הגיע זמן מנחה קטנה. ה. רק עיסוק מתמשך אסור, וסמוך לזמן מנחה קטנה בלבד.

השולחן ערוך פסק כדעה א'. הרמ"א הביא את דעה ב' כדעה הראשונה, וכן פסק הגר"א. ולאחר מכן הביא הרמ"א את דעות ג' וד', וכתב שנהגו להקל כשתיהן, כלומר, לאסור רק עיסוק מתמשך סמוך לזמן מנחה גדולה, ולהתיר עיסוק שאינו מתמשך אף סמוך למנחה קטנה, ואף לאחר שכבר הגיע זמן מנחה קטנה, משום שבזמנם היה ה'שָׁמֵשׁ' קורא לקהל להתאסף לתפילת מנחה, וסמכו על קריאתו שתזכיר להם להתפלל. ובן אשכנז הרוצה להחמיר בדין זה - מחמת שההיתר על סמך קריאת ה'שָׁמֵשׁ' אינו מוסכם - יחמיר כדעה ב'.

ברם, היות והמנהג של בני אשכנז מתבסס על קריאת ה'שָׁמֵשׁ' לבית הכנסת, אין להקל אלא בתנאים הבאים: 1. במקום זה ה'שָׁמֵשׁ' אכן קורא להתאסף לתפילה. 2. קריאת ה'שָׁמֵשׁ' היא בזמן שניתן להתפלל את כל התפילה מבעוד יום. 3. דרכו של אדם זה לשמוע את קריאת ה'שָׁמֵשׁ', ולהתפלל לאלתר. 4. כשה'שָׁמֵשׁ' יקרא, אכן יפסיק את עיסוקו לאלתר, ויתפלל.

ובזמננו, ה'שָׁמֵשׁ' אינו קורא להתאסף לתפילה, אך מינוי 'שומר', דהיינו, אדם שיוזכר לו להתפלל, נחשב כקריאת ה'שָׁמֵשׁ'. וכן הצפירה המושמעת לפני כניסת השבת - הורה הגר"ח קניבסקי זצ"ל, שנחשבת כקריאת ה'שָׁמֵשׁ'. וכמו כן, הרגיל להתפלל מנחה בבית הכנסת במנין קבוע - לדעת הגר"ש"ז אוערבך זצ"ל, יש להחשיב דבר זה כקריאת ה'שָׁמֵשׁ'. וכן דעת האור לציון, ולדעתו, אף בני ספרד רשאים להקל באופן זה, אך רצוי להחמיר. אולם, לדעת הגר"ש"ז אלישיב זצ"ל, אין להחשיב דבר זה כקריאת ה'שָׁמֵשׁ'.



## הצטרפו גם אתם ללומדי ה'דף היומי בהלכה'

עכשיו בכל עמדות נדרים פלוס  
או במוקד דרשו 02-5609000



# חֲמִידַת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאָה

## ברכת 'אשר יצר' בשבת שקולה כ 613 פעמים ברכת 'אשר יצר' ביום חול. כיבוד הורים בשבת, שקול כאילו כיבדו ביום חול 613 פעמים.

הגאון רבי בן ציון קוק שליט"א על ערכם של מצוות ולימוד תורה בשבת

שבת, 'אתה אחד... ומי כעמך ישראל גוי אחד'. בכל תפילות השבת, יתעורר ליבו לחוש ברגשי קדושת השבת המרוממת.

### כיבוד אב בשבת כ-613 בחול

החפץ חיים אומר (לב אליהו א 86) שדברי הירושלמי (גדרים ג, ט) ששקולה שבת כנגד כל התרי"ג מצוות, אין פירושו שרק שמירת השבת שקולה כנגד תרי"ג מצוות, אלא כל מצוה ומצוה שאדם מקיים בשבת, שקולה כתר"ג מצוות.

ברכת 'אשר יצר' בשבת שקולה כ 613 פעמים ברכת 'אשר יצר' ביום חול. כיבוד הורים בשבת, שקול כאילו כיבדו ביום חול 613 פעמים. מעתה עלינו לחשב כמה זוכה האדם בלימוד התורה בשבת: מצוות תלמוד תורה שקולה כתר"ג. בדקה ניתן לקיים מאתיים מילים של לימוד תורה, ובשבת כל החשבון הזה נכפל בתרי"ג, יוצא יותר מ-75 מיליון מצוות לכל דקה של לימוד (613X200X613=75,153,800) ואם לומד מתוך שמחה על הזכות הגדולה שנפלה בחלקו להיות מעובדי ה', נכפל הסכום העצום באלף, כפי שכותב הארזות צדיקים (ט) ששכר "העושה מצוה בשמחה, גדול אלף ידות יותר מהמקיימה שלא בשמחה" (1000X175,153,800), והם מיליארדים רבים של מצוות שמקיים הלומד דקה אחת בלבד בשבת מתוך שמחה. זהו חשבון פשוט אשר כל אחד יכול להגיע אליו, ואף כל אחד ואחד יכול לקיימו ולהשיגו ברגע אחד בלבד.

אם רק נחשב ונפנים זאת, לא יהיה לנו צד שלא לעסוק ולעמול עוד ועוד בתורה. ובוודאי שעל אותן מצוות רבות אף ניתן שכר רב ועצום, וכפי שאנו אומרים באותה משנה "אוכל פירותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא".

(שואלן ודורשין, גיליון 287, אח"מ קדושים תשפ"ג)

לפני כשלושים שנה אחר שהתרבו חילולי שבת ברבים רח"ל, יצאו גדולי ישראל בקריאה לצאת לתפילות מוסף ברחובה של עיר כאות מחאה המונית.

למחרת, ביום ראשון, אמר מו"ר המשגיח רבי שלמה וולבה בישיבה: "אף אני יצאתי בהוראת גדולי ישראל להתפלל ברחובה של עיר, אך התעוררתי לחשוב מי אני שעומד וזועק נגד הנוסעים בשאט נפש ורומסים את כבודה של השבת. אמנם ודאי שלא חרבה ירושלים אלא על שחיללו בה את השבת (שבת שם) וברוך ה' אני לא נוסע, ולא מחלל כך את כבודה של השבת. אך שאלתי את עצמי, האם אני נזהר לשומרה כיאות, האם אני חס על כבודה בשלמות, האם אני מסיר דאגה מלבי ביום השבת לגמרי".

והוסיף ואמר שמי שלומד מוסר, חושש ממחאות העלולות ליצור בליבו את ההרגשה שהוא שומר ומכבד את השבת בשלמות ו'שלום עלי נפשי'.

והרי מביא המשנה ברורה (הקדמה לחלק ג) בשם ה"יערות דבש" כי כל שלא לומד הלכות שבת ויודע על בורין, בוודאי יצא תחת ידו איסור בהלכות כורך או חזרה ועוד. ואומר הירושלמי (שבת טו, ג) "אמר רבי חנינא מדוחק התירו לומר שלום בשבת" הרי לנו כמה צריך להיזהר אף בדיבור המותר.

שמירת השבת לא מסתכמת רק בשמירת האיסורים הברורים, אלא בקיום כל הלכותיה ודקדוקיה ושמירת כבודה ועינוגה כיאות. עלינו לעורר עצמנו מהמחאה הזו, לפשפש בשמירת השבת האישית של כל אחד ואחד.

אמר המשגיח צ"ע רבי יחזקאל לווינשטיין: הדרך לחוש בהרגשת קדושת השבת - בעיון תפילה'

בשבת, כשישים לבו למה שאומר בברכות 'אתה קדשת', 'תכנת